

Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kanunu tasarısı ve Tarım ve Bütçe Komisyonları raporları (1/483)

T. C.

Başbakanlık

Muamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı - 71 - 1224, 6/4421

31 . XII . 1948

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Tarım Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunun 20 . XII . 1948 tarihli toplantısında Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan «Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Kanun tasarısı» ile gerekçesinin ilişik olarak sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
Hasan Saka

Gerekçe

Millî ekonomimizde ziraatin en mühim mevkie işgal eylediği, nüfusumuzun % 80 inden fazlasının ziraatle uğraşması ve ziraat gelirimizin umumi, millî gelirin yarısını bulması gibi vâkıaların da belirttiği veçhile, bugün herkesçe kabul edilmiş söz götürmez bir hakikattir. Buu rağmen yurdumuzun tarım işleri henüz özenilen seviyeden çok aşağı bulunmakta ve Türk çiftçisinin birçok eksikleri göze çarpmaktadır. Bunların en başında tohumluk ihtiyacı gelmektedir. Tohumluk mevzuu bilindiği üzere iki ayrı proplem arzeder: Birincisi çiftçinin olağanüstü haller ve arızalar dolayısıyla tohumluğunu kaybetmiş olması halidir. Son defa Yüksek Meclisçe kabul buyurulan 5254 sayılı Muhtaç Çiftçilere Ödünç Tohumluk verilmesi hakkındaki Kanun bu kabül durumları hal ve ıslah edecek esaslı tedbir ve çareleri ihtiva eylemektedir. Tohumluk mevzuunun ikinci ana meselesi çiftçinin elindeki soysuzlaşmış tohumluk yerine yüksek kalitede elit tohumlukların konulması ve bu işin hiç değilse her beş yılda bir tekrarlanmasıdır. Bu ikinci-mesele tohumluk mevzuunun birinci propleminden çok daha şümüllü, ehemmiyetli ve halli daha çok emek ve masraf isteyen bir mevzu teşkil etmektedir. Zira bugün çiftçimizin elindeki tohumluklar genel olarak soysuzlaşmaya başlamıştır. Hattâ bir bakımdan soysuzlaşmıştır demek dahi yerinde olur. Böyle bir halin memleket ekonomisinde her yıl yaptığı zararlar tasavvurun fevkinde büyüktür. Tohumluklar biyolojik vasıflar bakımından ıslah edilmedikçe mihaniki ve kimyevi vasıtalarla yapılacak ıslah teşebbüsleri bir hadde kadar semere vermeye ve ondan sonra kısır kalmaya mahkûmdur. Yapılan tecrübeler göstermiştir ki, çiftçimizin elindeki tohumluk fennî bir şekilde temizlenmiş ve ilâçlanmış olsa dahi bunun verim nispetine nazaran Tohum İslah istasyonlarımızın uzun ve yorucu çalışmalar neticesinde elde ettikleri yüksek vasıflı tohumlukların verim kudreti, diğer bütün nusurlar aynı kaldığı halde en az % 20 derecesinde bir fazlalık göstermektedir.

Halen Türkiye'nin yıllık hububat istihsali ortalama (8) milyon ton raddesindedir. Bütün çiftçilerin yüksek vasıflı ve elit tohum ekmek imkânını bulmaları halinde, bu miktar başkaca hiçbir külfeti mucip olmadan ve ekim sahasının genişletilmesine ve hattâ ziraat usullerinin değiştirilmesine hacet kalmadan, âdeta otomotik olarak takriben 1,5 milyon ton kadar bir artma kaydedecektir ki, bu günkü rayice göre ortalama bir fiyatla bunun tutarı (300 000 000) liraya balığ olmaktadır. Böyle bir neticenin memleket ekonomisinde ve umumi hayat seviyesinde hu-

sule getireceği ferahlık izah istemiyecek kadar aşikârdır. Yurdumuzda halen yılda ortalama olarak (1,5) milyon ton hububat tohumluğu sarfedilmekte olduğuna ve en yüksek vasıflı tohumluğun dahi nihayet beş yılda bir defa değiştirilmesi icabettiğine göre, bu gayeyi gerçekleştirmek için yüksek vasıflı tohumluk istihsalimizin yılda (300 000) tonu bulması zaruridir. Bugün Tarım Bakanlığına bağlı ıslah istasyonları üretme çiftliklerinin yıllık istihsalı bu ihtiyaç miktarı karşısında hiç denilebilecek bir seviyededir. Buna mukabil doğma ve gelişme şekilleri aşağıda arzolunan Zirai Kombinalar dairesinin ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun çiftlikleri senede ortalama (100 000) ton kadar bir istihsal yapmaktalarsa da muhtelif sebepler dolayısıyla bu miktarın pek az bir kısmı çiftçinin tohumluğunu değiştirmede kullanılabilmekte ve bakıyesi yemeklik ve yemlik olarak istihlâk edilmektedir. Bu miktarın yılda üç kata çıkarılması ve istihlâk metayı olmaktan kurtarılarak tohumluk halinde tamamının çiftçinin eline geçmesi imkânlarının temini memleketimiz için hayati denilebilecek bir önem taşımaktadır.

Memleketin damızlık hayvan ihtiyacı da aşağı yukarı tohumluk ihtiyacı kadar ehemmiyeti haizdir. Çiftçimiz bu mevzuda da aynı güçlüklerle ve mahrumiyetlere mâruz bulunmaktadır. Her ne kadar hara, inekhane, merinos çiftliği gibi kurumlarımızda ciddî mesai sarfedilerek damızlık dâvasının halli yolunda verimli adımlar atılmakta ise de bu kurumların mahiyetleri icabı daha çok hayvan ıslahı ve elit damızlık yetiştirme üzerinde çalışmalarını ve damızlık üretme ve çoğalmasının bu mesai yanında tâli derecede kalması yüzünden memleket ihtiyacı tam olarak karşılanamamaktadır.

Binaenaleyh memleket çiftçisi için gerek tohumluk, gerekse damızlık ihtiyacını sağlayacak ve icabında fidan istihsalı ve saire gibi çeşitli ziraat işleriyle de uğraşacak ve bütün bunlarla beraber aynı zamanda çiftçiye örneklik ve kılavuzluk edecek, kâr gayesi gütmeyen güçlü ve tam mânâsıyla mücehhez bir teşekkülün mevcudiyeti mutlak bir zaruret halini almıştır.

Bugün işigal mevzuu ve sahaları bakımından bu mesele ile ilgili olarak üzerinde durulacak iki kurumumuz mevcuttur. Bunlar da Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu ile Zirai Kombinalar Dairesidir.

Devlet Ziraat İşletmeleri Kanununun esasını Atatürk'ün çiftçimize lüzumlu ziraat çeşitlerini, usullerini ve sanatlarını gösterip yapmada örneklik ve kılavuzluk etmek gayesiyle memleketin muhtelif yerlerinde bizzat kurarak 11 . VI . 1937 tarihli mektuplarıyla Hazineye bağışladığı çiftlikler teşkil eylemektedir. Bağışlamadan sonra benzerlerinin de ilâvesi suretiyle bu çiftliklerin tesis maksat ve gayelerine uygun bir şekilde işletilmelerini sağlamak üzere 7 . I . 1938 tarihli ve 3308 sayılı Kanunla Tarım Bakanlığına bağlı ve tüzel kişiliği haiz hususi hukuk hükümlerine göre idare edilir, (15 000 000) lira itibari sermayeli (Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu) teşkil edilmiştir. Vazifeleri arasında bölgelerine göre ziraat çeşitlerini, usullerini ve sanatlarını gösterip yapmakta nümune ve rehber olmak mühim bir yer tutan bu teşekkül 17 . VI . 1938 tarihli ve 3460 sayılı sermayesinin tamamı Devlet tarafından verilmek suretiyle kurulan İktisadi Teşekküllerin teşkilâtı ile idare ve murakabeleri hakkındaki kanun hükümlerine bu kanunun 51 nci maddesi gereğince bağlı tutulmuş ve bugüne kadar iktisadi bir Devlet teşekkülü olarak hizmet görmede devam edegelmiştir.

Diğer taraftan 12 . II . 1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunun 2 nci ve 4 ncü maddeleri ile Tarım Bakanlığı bütçesinde Zirai Kombinalar Kurumu masrafları adı ile yeni bir bölüm açılmış ve bu bölüme (3 000 000) lira ödenek konulmak suretiyle çiftçimize örneklik ve yardımcılık edecek diğer bir teşekkülün faaliyete geçmesi sağlanmıştır. Bilâhara 30 . V . 1939 tarihli ve 3620 sayılı 1939 malî yılı Muvazenei Umumiye Kanununun 26 nci maddesiyle sözü geçen ödenekten 1938 malî yılı sonuna kadar sarfedilmeyen kısmın 1939 malî yılı Tarım Bakanlığı Bütçesinde açılacak özel bir bölüme ödenek kaydedilerek hayvan, makina ve alât mubayaası, memur ve saire istihdamı, nebat ve hayvan hastalıkları ile mücadele vesait ve tesisatı ve köy kalkınması ile alakalı bileümle işlere ve inşaata sarfolunmasına, bu ödenekten Zirai Kombinaların işletilmesi için 2654 sayılı Kanun hükümleri dairesinde kullanılmak üzere Tarım Bakanlığınca belirtilecek miktarda mütedavil sermaye verilmesine ve bu hizmetler için çalıştırılacak olanların kadrolarının Bakanlar Kurulunca tasdik edil-

mek suretiyle tanzimine müsaade edilmiştir. Daha sonra 26. I. 1940 tarihinde yürürlüğe giren 3780 sayılı ve 1/8/1940 tarihli Millî Korunma Kanununun hükümleri dairesinde çeşitli koordinasyon kararlarıyla bu teşekküle yeni görevler verilmiş ve döner sermaye ve kadrolarla yeniden teçhiz ve takviye edilmiştir. Böylece ilk teşekkülü sıralarında ziraat makineleri ile çiftçiye örneklik ve yardımcılık etmiş olan bu kuruluş harp yıllarının doğurduğu zaruretler dolayısıyla ve bilhassa ordunun ve büyük şehirlerin ekmeçlik hububat ihtiyacını karşılamak üzere boş Devlet arazisi üzerinde ve geniş ölçüde istihsal faaliyetlerine geçmiş, bu yönde gerçekten verimli sonuçlar sağlanmıştır. Aynı zamanda çiftçiye istihsal ettiği yüksek vasıflı tohumluk hububatı satmak suretiyle de örneklik ve yardımcılık vazifesine mevcut imkânların müsaadesi nispetinde devam eylemiştir.

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu kamu hizmeti gören bir müessese olmaktan ziyade İktisadi Devlet Teşekkülü hüviyet ve bünyesinde bulunması, sevk ve idarede munhasıran 3460 sayılı Kanun hükümlerine tâbi tutulması ve çeşitli, geniş vazifelerle görevlendirilmiş olması dolayısıyla örneklik ve kılavuzluk vazifelerini bizzat lâyıkıyla başaramadığı gibi tohumluk ve damızlık meselelerinde de müessir bir rol oynayamamıştır. Zirai Kombinalar dairesine gelince, bu teşekkül de esasen harp yıllarının zaruretleri neticesi verilen vazifeler dolayısıyla ilk tesisindeki maksat ve gayeden ayrılma zorunda kalmış ve haddi zatında bugün için geçici bir teşkilât mahiyetini arz etmekte bulunmuş olduğundan bu kuruma da yeni ve sürekli bir hüviyet vermek zamanı gelmiştir. Bu itibarla sözü geçen teşekküllerin munhasıran tohumluk ve damızlık temini maksadının ve Devletin kâr maksadıyla ziraat yapamayacağı umdesinin ışığı altında yeni baştan teşkilâtlandırılması zarureti hâsıl olmaktadır. Böyle bir zaruret muvacehesinde baş vurulacak yegâne esaslı tedbir iki teşekkülün birleştirilmeleri ve kamu müessesesi vasfı galip ve örneklik ve üretmecilik gayesinin gerçekleştirilmesine daha elverişli bir bünye halinde yoğunlaşmalarıdır. Bu suretle sözü geçen iki teşekkülün gerek bol ve dağıntık vazifelerle görevlendirilmiş bulunmalarının ve hususi bünye ve hüviyetlerinin icabı olarak, gerek vazife bakımından birbirlerine birçok noktalarda tedahülü bulunan bir hizmet sahasında sermaye ve iş kuvvetlerinin bölünmüş olması yüzünden lâyıkıyla gerçekleştiremedikleri ana maksat ve gayelerini çok daha kuvvetli ve geniş imkânlarla sahip yeni bir teşekkül halinde başarı ile yürütmeleri temin edileceği gibi bu birleşme dolayısıyla bilhassa kadro ve idare masraflarında esaslı tasarruf sağlanmış olcaaktır. İlişkide sunulan tasarı bu maksatlarla ve çiftçimizin istihsal güçleri, çalışma ve yaşama tarz ve seviyeleri üzerinde çok müspet ve hayırlı tesirler yapacağı düşüncesiyle hazırlanmıştır.

Tasarının birinci maddesinin incelenmesinden de anlaşılacağı ve hile derpiş edilen yeni teşekkül Tarım Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz ve merkezi Ankara'da bulunan bir kurumdur. Bu kurum bilhassa tasarıda yazılı hükümlere göre idare edilecek; 3460 sayılı Kanunun ancak bu tasarıya aykırı olmayan hükümleri kurum hakkında uygulanacaktır. Kurum yurt çiftliğinin tohum ve damızlık ihtiyacını sağlamak ve tarım alanında Türk çiftçisine örneklik etmek göreviyle ödevlidir. Tasarının ikinci maddesi, yeni kurumun kamu müessesesi vasfının galip bulunduğunu açıkça göstermektedir. Bu maddede kurumun işlerini Tarım Bakanlığının o konularda takip edeceği esaslara uygun olarak yapacağı ve kamu hizmetlerine ilişkin işlerde Tarım Bakanlığının, gerekli gördüğü takdirde, doğrudan doğruya direktif vereceği tasrih kılınmıştır. Yine bu cümleden olmak üzere 3, 4 ve 5 nci maddelerle kurumun Tarım Bakanlığının belirteceği esaslar dairesinde satış yapabilmesi hükmü, yeniden çiftlik ve müessese kurması veya mevcut yahut devir alınmış müessese ve çiftlikleri tasfiye edebilmesi için Bakanlar Kurulundan karar alınması mecburiyeti konulmuş ve kurumun bütün mallarının Devlet malı hükmünde olduğu belirtilmiştir.

Tasarının 6 nci ve 7 nci maddelerinde açıklandığı üzere kurumun sermayesi 100 000 000 liradır. Bu sermaye evvel emirde tasarı gereğince kuruma yapılacak devirlerin sâfi tutarından teşekkül edecektir. Hali hazırda Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun 15 000 000 liralık itibari sermayesine mukabil bunun hemen tamamı ödenmiş bulunmaktadır. Zirai Kombinalar Dairesinin ise halihazır mevcudu ile bu yıl alınan mahsulün muhammen değeri tutarı (Arazi kıymetleri hariç) takriben 60 000 000 lirayı bulmaktadır. Şu hale göre daha tasarının kanuniyet kesbetmesi anında, kombinaların elindeki arazi değeri de hesaba katıldıkta Hazineden hiçbir şey istenmeksizin sermayenin

takriben 80 000 000 liralık kısmı meydana gelmiş olacaktır. Sermayenin geriye kalan kısmının her yıl elde edilecek sâfi gelirin % 10 nu yedek sermaye teşkili için ayrıldıktan sonra mütebaki-
sinin ilâvesi suretiyle tamamlanması esas olarak kabul edilmiş, ancak bugünden tâyini mümkün
olmayan lüzum ve zaruretler halinde istisnaen genel bütçeden yardım yapılmasını sağlayan bir hük-
me tasarıda yer verilmiştir.

Kurumun bir başkan ve dört üyeden müteşekkil bir yönetim kurulu tarafından idare edil-
mesi ve bütün iş ve işlemlerin bir genel müdür ile iki yardımcıdan tereküp eden genel müdür-
lük eliyle yürütülmesi derpiş olunmuştur. (Madde 8 ve 9) Yönetim kurulu başkanı ile iki üyesi
Tarım Bakanının ve diğer iki üye Maliye Bakanının teklifleri üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tâ-
yin edilecektir. 3460 sayılı Kanunda ayrı hüküm bulunduğu için genel müdür ve yardımcıların tâ-
yin şekli tasrih olunmaması ve tasarının 10 ncu maddesinde yönetim kurulu ile genel müdür ve yar-
dımcılarının ve kurum memur ve hizmetlilerinin görev ve yetkilerini belirtmek üzere bir tüzük ya-
pılması hükme bağlanmıştır.

Tasarının dokuz geçici maddesi kaldırılan teşekküllerin intikal ve tasfiyesi hususlarını tanzim ey-
lemektedir. 27 . III . 1940 tarih ve 3788 sayılı Çay 20 . V . 1942 tarih ve 4223 sayılı Kahve ve Çay İn-
hisarı Kanunları Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna çay konusu üzerinde muayyen görev ve yetkiler
vermiştir. Halen devamı tatbikına zaruret bulunan bu görev ve yetkilerin yeni teşekküle devri icap eyle-
diğinden bu hususu sağlamak üzere geçici üçüncü madde kaleme alınmıştır. Diğer taraftan Zirai Kom-
binalar Dairesine Milli Korunma fonundan muhtelif tarihlerde koordinasyon kararlarıyla verilmiş
ödeneklerle Hazinece bunlar için bankaya ödenmiş ve ödenecek faizler tutarının Hazineye iadesi tas-
fiye ve intikalin icaplarından bulunduğundan bu husus tasarının geçici 6 ncı maddesi ile hüküm altı-
na alınmış, ancak yeni teşekkülün ilk yıllarda sarsılmamasını sağlamak maksadiyle bu paranın 8
yıl ve 8 eşit taksitte kurum tarafından Hazineye iadesi kabul edilmiştir.

Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Kanun tasarısı ana hatları yukardan beri tafsilâtiy-
le arzolunan maksat ve gayelerle hazırlanmış ve sunulmuştur.

Tarım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tarım Komisyonu

Esas No. 1/483

Karar No. 21

23 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Ku-
rulunun 20 . XII . 1948 tarihli toplantısında
Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Komisyo-
numuza gönderilen Devlet Örnek ve Üretim Çift-
likleri Genel Müdürlüğü görev ve kuruluşu hak-
kindaki kanun tasarısı Maliye, Tarım ve Güm-
rük ve Tekel Bakanları ve uzmanları hazır bu-
lundukları halde Komisyonumuzca incelendi.

Hükümet gerekçesinde çok açık ve esash bir
surette belirtildiğine göre tohum ıslah istasyon-
larımızın verimli çalışmaları sonucunda elde
ettikleri yüksek vasıflı tohumların, çiftçimiz
elindeki kaliteleri bozulmuş ve âdeta soysuzlaş-
mış tohumlara nispetle kalite ve miktar itibariyle

çok üstün bir randıman fazlalığı gösterdikleri
anlaşılmaktadır. Bu yüksek vasıflı tohumların
çiftçilerimiz eline geçmesiyle hububat istihsali-
mizde yılda aşağı yukarı bir milyon ton radde-
sinde bir fazlalık görüleceği kuvvetle ümit edil-
mektedir. Diğer taraftan hayvan ıslah müessesesi-
lerimizin başarılı çalışmaları ile elde edilen da-
mızlık hayvanların geniş ölçüde üretilip çiftçi-
mize verilmesi halen köylü elinde bulunan ve her
bakımdan vasıflarını kaybetmiş olan hayvanla-
rın bir an evvel ıslah bakımından tohumluk mev-
zuu kadar önemli bulunmaktadır.

Bunlardan başka teşekkül edecek Devlet
çiftliklerine verilmiş vazifelerden biri olan fi-

mek suretiyle tanzimine müsaade edilmiştir. Daha sonra 26.1.1940 tarihinde yürürlüğe giren 3780 sayılı ve 1/8/1940 tarihli Millî Korunma Kanununun hükümleri dairesinde çeşitli koordinasyon kararlarıyla bu teşekküle yeni görevler verilmiş ve döner sermaye ve kadrolarla yeniden teçhiz ve takviye edilmiştir. Böylece ilk teşekkülü sıralarında ziraat makinaları ile çiftçiye örneklik ve yardımcılık etmiş olan bu kuruluş harb yıllarının doğurduğu zaruretler dolayısıyla ve bilhassa ordunun ve büyük şehirlerin ekmeçlik hububat ihtiyacını karşılamak üzere boş Devlet arazisi üzerinde ve geniş ölçüde istihsal faaliyetlerine geçmiş, bu yönde gerçekten verimli sonuçlar sağlanmıştır. Aynı zamanda çiftçiye istihsal ettiği yüksek vasıflı tohumluk hububatı satmak suretiyle de örneklik ve yardımcılık vazifesine mevcut imkânların müsaadesi nispetinde devam eylemiştir.

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu kamu hizmeti gören bir müessese olmaktan ziyade İktisadi Devlet Teşekkülü hüviyet ve bünyesinde bulunması, sevk ve idarede munhasıran 3460 sayılı Kanun hükümlerine tâbi tutulması ve çeşitli, geniş vazifelerle görevlendirilmiş olması dolayısıyla örneklik ve kılavuzluk vazifelerini bizzarure lâyukiyle başaramadığı gibi tohumluk ve damızlık meselelerinde de müessir bir rol oynamamıştır. Zirai Kombinalar dairesine gelince, bu teşekkül de esasen harb yıllarının zaruretleri neticesi verilen vezifeler dolayısıyla ilk tesisindeki maksat ve gayeden ayrılmak zorunda kalmış ve haddi zatında bugün için geçici bir teşkilât mahiyetini arzietmekte bulunmuş olduğundan bu kuruma da yeni ve sürekli bir hüviyet vermek zamanı gelmiştir. Bu itibarla sözü geçen teşekküllerin munhasıran tohumluk ve damızlık temini maksadının ve Devletin kâr maksadiyle ziraat yapamayacağı umdesinin ışığı altında yeni baştan teşkilâtlandırılması zarureti hâsıl olmaktadır. Böyle bir zaruret muvacesesinde baş vurulacak yegâne esaslı tedbir iki teşekkülün birleştirilmeleri ve kamu müessesesi vasfı galip ve örneklik ve üretmecilik gayesinin gerçekleştirilmesine daha elverişli bir bünye halinde yoğrulmalarıdır. Bu suretle sözü geçen iki teşekkülün gerek bol ve dağınmık vazifelerle görevlendirilmiş bulunmalarının ve hususi bünye ve hüviyetlerinin icabı olarak, gerek vazife bakımından birbirlerine birçok noktalarda tedahülü bulunan bir hizmet sahasında sermaye ve iş kuvvetlerinin bölünmüş olması yüzünden lâyukiyle gerçekleştiremedikleri ana maksat ve gayelerini çok daha kuvvetli ve geniş imkânlara sahip yeni bir teşekkül halinde başarı ile yürütmeleri temin edileceği gibi bu birleşme dolayısıyla bilhassa kadro ve idare masraflarında esaslı tasarruf sağlanmış olcaaktır. İlişkiete sunulan tasarı bu makstlarla ve çiftçimizin istihsal güçleri, çalışma ve yaşama tarz ve seviyeleri üzerinde çok müspet ve hayırlı tesirler yapacağı düşüncesiyle hazırlanmıştır.

Tasarımın birinci maddesinin incelenmesinden de anlaşılacağı veçhile derpiş edilen yeni teşekkül Tarım Bakanlığına bağli, tüzel kişiliği haiz ve merkezi Ankara'da bulunan bir kurumdur. Bu kurum bilhassa tasarıda yazılı hükümlere göre idare edilecek; 3460 sayılı Kanunun ancak bu tasarıya aykırı olmayan hükümleri kurum hakkında uygulanacaktır. Kurum yurt çiftliğinin tohum ve damızlık ihtiyacını sağlamak ve tarım alanında Türk çiftçisine örneklik etmek göreviyle ödevlidir. Tasarımın ikinci maddesi, yeni kurumun kamu müessesesi vasfının galip bulunduğunu açıkça göstermektedir. Bu maddede kurumun işlerini Tarım Bakanlığının o konularda takip edeceği esaslara uygun olarak yapacağı ve kamu hizmetlerine ilişkin işlerde Tarım Bakanlığının, gerekli gördüğü takdirde, doğrudan doğruya direktif vereceği tasrih kılınmıştır. Yine bu cümleden olmak üzere 3, 4 ve 5 nci maddelerle kurumun Tarım Bakanlığının belirteceği esaslar dairesinde satış yapabilmesi hükmü, yeniden çiftlik ve müessese kurması veya mevcut yahut devir alınmış müessese ve çiftlikleri tasfiye edebilmesi için Bakanlar Kurulundan karar alınması mecburiyeti konulmuş ve kurumun bütün mallarının Devlet malı hükmünde olduğu belirtilmiştir.

Tasarımın 6 nci ve 7 nci maddelerinde açıklandığı üzere kurumun sermayesi 100 000 000 liradır. Bu sermaye evvel emirde tasarı gereğince kuruma yapılacak devirlerin sâfi tutarından teşekkül edecektir. Hali hazırda Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun 15 000 000 liralık itibari sermayesine mukabil bunun hemen tamamı ödenmiş bulunmaktadır. Zirai Kombinalar Dairesinin ise halihazır mevcudu ile bu yıl alınan mahsulün muhammen değeri tutarı (Arazi kıymetleri hariç) takriben 60 000 000 lirayı bulmaktadır. Şu hale göre daha tasarı kanuniyet kesbetmesi anında, kombinaların elindeki arazi değeri de hesaba katıldıkta Hazineden hiçbir şey istenmeksizin sermayenin

takriben 80 000 000 liralık kısmı meydana gelmiş olacaktır. Sermayenin geriye kalan kısmının her yıl elde edilecek sâfi gelirin % 10 nu yedek sermaye teşkili için ayrıldıktan sonra mütebaki-
sinin ilâvesi suretiyle tamamlanması esas olarak kabul edilmiş, ancak bugünden tâyini mümkün
olmayan lüzum ve zaruretlere halinde istisnaen genel bütçeden yardım yapılmasını sağlayan bir hük-
me tasarıda yer verilmiştir.

Kurumun bir başkan ve dört üyeden müteşekkil bir yönetim kurulu tarafından idare edil-
mesi ve bütün iş ve işlemlerin bir genel müdür ile iki yardımcıdan terekkep eden genel müdür-
lük eliyle yürütülmesi derpiş olunmuştur. (Madde 8 ve 9) Yönetim kurulu başkanı ile iki üyesi
Tarım Bakanının ve diğer iki üye Maliye Bakanının teklifleri üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tâ-
yin edilecektir. 3460 sayılı Kanunda ayrı hüküm bulunduğu için genel müdür ve yardımcıların tâ-
yin şekli tasrih olunmaması ve tasarının 10 ncu maddesinde yönetim kurulu ile genel müdür ve yar-
dımcılarının ve kurum memur ve hizmetlilerinin görev ve yetkilerini belirtmek üzere bir tüzük ya-
pılması hükme bağlanmıştır.

Tasarının dokuz geçici maddesi kaldırılan teşekküllerin intikal ve tasfiyesi hususlarını tanzim ey-
lemektedir. 27. III. 1940 tarih ve 3788 sayılı Çay 20. V. 1942 tarih ve 4223 sayılı Kahve ve Çay İn-
hisarı Kanunları Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna çay konusu üzerinde muayyen görev ve yetkiler
vermiştir. Halen devamı tatbikına zaruret bulunan bu görev ve yetkilerin yeni teşekküle devri icap eyle-
diğinden bu hususu sağlamak üzere geçici üçüncü madde kaleme alınmıştır. Diğer taraftan Zirai Kom-
binalar Dairesine Millî Korunma fonundan muhtelif tarihlerde koordinasyon kararlarıyla verilmiş
ödeneklerle Hazinece bunlar için bankaya ödenmiş ve ödenecek faizler tutarının Hazineye iadesi tas-
fiye ve intikalın icaplarından bulunduğundan bu husus tasarının geçici 6 ncı maddesi ile hüküm altı-
na alınmış, ancak yeni teşekkülün ilk yıllarda sarsılmamasını sağlamak maksadiyle bu paranın 8
yılı ve 8 eşit taksitte kurum tarafından Hazineye iadesi kabul edilmiştir.

Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Kanun tasarısı ana hatları yukardan beri tafsilâtiy-
le arzolunan maksat ve gayelerle hazırlanmış ve sunulmuştur.

Tarım Komisyonu raporu

T. B. M. M.

Tarım Komisyonu

Esas No. 1/483

Karar No. 21

23 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Bakanlar Ku-
rulunun 20. XII. 1948 tarihli toplantısında
Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan ve Komisyo-
numuza gönderilen Devlet Örnek ve Üretim Çift-
likleri Genel Müdürlüğü görev ve kuruluşu hak-
kındaki kanun tasarısı Maliye, Tarım ve Güm-
rük ve Tekel Bakanları ve uzmanları hazır bu-
lundukları halde Komisyonumuzca incelendi.

Hükümet gerekçesinde çok açık ve esaslı bir
sürette belirtildiğine göre tohum ıslah istasyon-
larımızın verimli çalışmaları sonucunda elde
ettikleri yüksek vasıflı tohumların, çiftçimizin
elindeki kaliteleri bozulmuş ve âdeta soysuzlaş-
mış tohumlara nispetle kalite ve miktar itibarıyla

çok üstün bir randıman fazlalığı gösterdikleri
anlaşılmaktadır. Bu yüksek vasıflı tohumların
çiftçilerimiz eline geçmesiyle hububat istihsali-
mizde yılda aşağı yukarı bir milyon ton radde-
sinde bir fazlalık görüleceği kuvvetle ümit edil-
mektedir. Diğer taraftan hayvan ıslah müessesesi-
lerimizin başarılı çalışmaları ile elde edilen da-
mazlık hayvanların geniş ölçüde üretilip çiftçi-
mize verilmesi halen köylü elinde bulunan ve her
bakımdan vasıflarını kaybetmiş olan hayvanla-
rın bir an evvel ıslahı bakımından tohumluk mev-
zuu kadar önemli bulunmaktadır.

Bunlardan başka teşekkül edecek Devlet
çiftliklerine verilmiş vazifelerden biri olan fi-

dan yetiştirme ve dağıtma işinin de memleket ölçüsündeki faydaları aşıkârdır.

Bugün çalışma konularına göre bu mesele ile ilgili iki teşekkül halinde bulunan Zirai Kombinalar ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun kuruluş maksatları bakımından birçok noktalarda yakınlık gösterdikleri ve fakat iş kuvvetlerinin dağılımı olması yüzünden bunların birleştirilerek daha kuvvetli bir teşekkül halinde çalışmalarını beklenen gayeyi tamamen sağlayacaktır.

Memleketin yılda (1 200 000) ton etrafında tohumluğa ihtiyacı düşünülürse bunun her yıl tohum ıslah istasyonlarından elde edilen (1 000) tonluk orijinal tohumluklarla karşılanamayacağı meydandadır. Bu duruma göre bitki ve hayvan ıslah müesseselerinden elit olarak istihlal edilen ve çiftçimiz tarafından devamlı bir surette ısrarla istenilmekte olan tohumluk ve damızlıkların memleket ölçüsünde Türk çiftçisine yeter derecede üretilip yetiştirilmesini sağlayacak ayrı bir teşekkülün kurulması zarureti meydana çıkmaktadır. Haddi zatında teknik mânada ıslahı, üretmeden ayırmak ve ayrı iki kuruluş halinde bunları mütalâa etmek gerekmektedir.

Zirai Kombinalarla Devlet Ziraat İşletmelerinin birleştirilip görevlerinin sadece çiftçinin kalkınmasını sağlayacak istikamete yöneltmesi halinde ıslah müesseselerimizde mahdud miktarda elde edilen tohumluk ve damızlıkların geniş ölçüde üretilmesi ve fidan yetiştirilmesi sağlanmış olacaktır. Bu teşekkülün ayrıca çiftçiye örneklik ve öğreticilik görevleri de vardır.

Aneak tamamen bir âmme hizmeti olan ve zirai kalkınmamızda büyük ölçüde müessir olacağı şüphesiz bulunan bu üretme ve yetiştirme ve aynı zamanda örneklik ve öğreticilik etme işlerinin basiretli bir tacir karakteriyle ve kâr mevzuu göz önünde tutulmak suretiyle hareket etmek zorunda olan Devlet ekonomisi teşekkülü bünyesi içinde mütalâasına imkân olamayacağı tabii görülmektedir. Filhakika birçok hallerde sadece âmme hizmeti maksadiyle hareket etmek zorunda bulunan ve bunun tabii neticesi olarak çok defa maliyetine ve hattâ gerekirse maliyetinden aşağı satışlar yapmak mevkiinde olan böyle bir teşekkülün 3460 sayılı Kanun gerçevesi içinde yer alması doğru görülememektedir. Bu teşekkülün öğreticilik ve bunun yanında çiftçinin zi-

raat alet ve makinalarının, maliyetiyle onarma hizmeti gibi görevlerinin her bakımdan kâr ve gelir mevzuu olmayacağı da şüphesizdir.

Bu sebeplerle yeni Genel Müdürlüğün katma bütçeli bir teşekkül olarak kurulması zaruri bulunmuştur.

Bu zaruretin neticesi olarak Komisyonumuzca bir Su Komisyon teşkil edilmiş ve diğer taraftan Maliye ve Tarım Bakanları Komisyona davet edilerek bu husustaki Komisyon görüşü kendilerine bildirilmiştir. Her iki Bakan Komisyonun bu görüşüne katıldıklarını bildirdiklerinden Maliye ve Tarım Bakanlıkları uzmanlarının da iştirâkile ve malî mevzuat gerçevesine intibak ettirilmek suretiyle (Devlet Üretim ve Yetiştirme Gıftlikleri Genel Müdürlüğü Görev ve Kuruluş Kanunu) adı altında bu tasarı yeni baştan hazırlanmıştır.

Katma Bütçe ile idare edilecek olan yeni teşekkülün kurulmuş, ve kurulacak işletmelerinin il tesis giderleriyle işletme giderlerine; uzman, işçi ve geçici hizmetli ücretlerine ve diğer gerekli görülen hususlara harcanmak üzere Genel Müdürlük emrine (120) milyon lira döner sermaye verilmiş ve bu döner sermayenin seyyaliyetini muhafaza maksadiyle ödenmiş miktarının % 35 inden fazlasının gayrimenkule yatırılmayacağı tasarıda hükme bağlanmıştır. Döner sermayenin kaynaklarını Zirai Kombinalar ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun yeni teşekküle devredilecek kıymetlerinden döner sermayeye tahsis olunacak kısımlarla ilerde yapılacak tasfiye veya devirlerden elde edilecek kıymetler ve kendi sâfi gelirinden katma bütçe masrafları ödendikten sonra kalan bakiye teşkil etmektedir. Halihazırda Zirai Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun mevcut kıymetleri yekûnu 80 milyon lira civarında bulunmakta olduğuna göre 120 milyon liralık döner sermayenin Hazinece ayrı bir ödenek verilmesine lüzum görülmeden bu döner sermayenin zikredilen kendi sâfi geliri ile seneden seneye tekemmül edeceği kabul edilmiş bulunmaktadır. Tasarıda döner sermayeden ayrı olarak bunun yarısı miktarınca bir yedek sermaye de derpiş olunmuştur.

Teşekkülün Katma Bütçe giderlerinin Hazineye yük olmadan döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden karşılanacağı ve döner sermaye geliri Katma Bütçenin giderlerini karşılamaya-

dığı yıllarda noksanının yedek sermayeden sağlanacağı tasarıda belirtilmiştir. Katma Bütçe giderlerinin, döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden karşılanmadığı ve yedek sermayeden de sağlanmadığı yıllarda bu noksanın işin gerektirdiği âmme hizmeti bakımından Hazinece karşılanması tabii bulunmuş ve bu hususta tasarıya ayrı hüküm konulmasına lüzum görülmemiştir.

Tasarının 20 nci maddesinde tohum ve damızlık hayvan üretme ve yetiştirilmesinde ihtiyacın kısa zamanda karşılanmasını temin için teknik teşkilât ile çalışan ve maksada hâdim olabilecekleri anlaşılabilir ve esasları belirtilecek bir yönetmeliğe uymaları mümkün görülen ve Bakanlığın teknik ve idari kontrolü altındaki çiftçilerle iş birliği yapılması da derpiş edilmiştir.

Tasarıda, kurulacak teşekkülün kadro masraflarının asgari ölçüde tutulmasına bilhassa dikkat edilmiştir. Kadrolar Genel Müdürlük merkezi ile 30 işletme ve 1 merkez atelyesi üzerinden tesbit olunmuş ve Zirai Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun halen mevcut olan 22 işletmesine göre gereken fiili kadroların hali hazırda iki teşekkülün kadroları mevcudu ve ödeneği dâhilinde kalacağı ve ayrıca bir miktar tasarruf sağlanacağı hesaplanmıştır.

Katma bütçeli bir teşekkül olarak kurulması derpiş edilen yeni Genel Müdürlüğün çalışma alanı ve icapları bakımından daha rasyonel ve randımanlı muhassala temin etmesi için memurlarına bâzi teşvik edici imkânlar sağlanması çok yerinde ve lüzumlu görülmüştür. Bu bakımdan Genel Müdürlük memurlarından başarılı ve mümtaz mesaisi görülenlere genel kadronun % 50 sini aşmamak üzere yılda iki aylıklarına kadar ikramiye verilmesi ve ayrıca belirtilecek esaslara göre günlük mesai saatleri dışında fazla mesaide bulunacaklara her fazla çalışma saati başına maaş ve ücret tutarlarının binde onüç nispetinde fazla çalışma ücreti ödenmesi kabul edilmiştir.

Tasarının birinci geçici maddesinde Zirai Kombinalar dairesi ile Rize Çay Fabrikası hariç Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları ile işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve

menfaatleri her türlü taahhüt ve borçları ile birlikte yeni teşekküle devir edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak yukarıda bahsi geçen döner sermayenin biran evvel teşekkülünü sağlamak üzere Zirai Kombinalar Dairesinin evvelce Milli Korunma fonundan muhtelif adlar ile aldığı 9 844 567,01 lira sermayenin yeni teşekkül tarafından Hazineye iade edilmeyerek Milli Korunma sermayesinden indirilmesi ve bunun her yıl Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenek ile kapatılması düşünülmüştür.

Halen Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunca işletilen Rize Çay Fabrikasının, konunun ilgisi bakımından Tekel Genel Müdürlüğüne devir edilmesi ve yeni teşekkülün bünyesi dışında bırakılması uygun görülmüştür.

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun Ankara'da Gazi Orman Çiftliği ile ticari işletmeler müessesesinin hüviyet ve hususiyetleri bakımından bu kanun ile yeni teşekkül edecek Genel Müdürlüğün maksat ve gayelerine aykırı görülerek bunların ayrı bir kanun mevzuu olması ve ancak sözü geçen kanunun hazırlanıp yürürlüğe girmesine kadar bu çiftlik ve müessesenin eskisi gibi Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne idare edilmesi komisyonumuzca yerinde bulunmuştur.

Komisyonumuzca yapılan tetkikler sırasında, Zirai Kombinalar dairesine ait yukarıda yazılı 9 844 567,01 lira sermayeden Hükümetçe diğer Devlet müesseselerine ikraz suretiyle verildiği anlaşılabilir paraların da bir an evvel iadesi başlıca temennilerimizdendir.

Havalelerine göre Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tarım Ko. Başkanı	Sözeü	Kâtip
İzmir	Manisa	Manisa
R. Köken	Y. Özey	H. Öztarhan
Afyon K.		Antalya
Maddelerde konuşmak		M. Korkut
hakkım mahfuzdur.		İmzada bulunamadı.
A. Veziroğlu		
Aydın		Bursa
N. Göktepe		A. Duru
Çanakale		Denizli
A. R. Kırsever		A. Ege
İmzada bulunamadı.		İmzada bulunamadı.
Denizli		Denizli
K. C. Öncel		Dr. B. Uz
		İmzada bulunamadı.

dan yetiştirme ve dağıtma işinin de memleket ölçüsündeki faydaları aşikârdır.

Bugün çalışma konularına göre bu mesele ile ilgili iki teşekkül halinde bulunan Ziraî Kombinalar ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun kuruluş maksatları bakımından birçok noktalarda yakınlık gösterdikleri ve fakat iş kuvvetlerinin dağılmış olması yüzünden bunların birleştirilerek daha kuvvetli bir teşekkül halinde çalışmalarını beklenen gayeyi tamamen sağlayacaktır.

Memleketin yılda (1 200 000) ton etrafında tohumluğa ihtiyacı düşünülürse bunun her yıl tohum ıslah istasyonlarından elde edilen (1 000) tonluk orijinal tohumluklarla karşılanamayacağı meydandadır. Bu duruma göre bitki ve hayvan ıslah müesseselerinden elit olarak istihsal edilen ve çiftçimiz tarafından devamlı bir surette ısrarla istenilmekte olan tohumluk ve damızlıkların memleket ölçüsünde Türk çiftçisine yeter derecede üretilip yetiştirilmesini sağlayacak ayrı bir teşekkülün kurulması zarureti meydana çıkmaktadır. Haddi zatında teknik mânada ıslahı, üretmeden ayırmak ve ayrı iki kuruluş halinde bunları mütalâa etmek gerekmektedir.

Ziraî Kombinalarla Devlet Ziraat İşletmelerinin birleştirilip görevlerinin sadece çiftçinin kalkınmasını sağlayacak istikamete yöneltilmesi halinde ıslah müesseselerimizde mahdut miktarda elde edilen tohumluk ve damızlıkların geniş ölçüde üretilmesi ve fidan yetiştirilmesi sağlanmış olacaktır. Bu teşekkülün ayrıca çiftçiye örneklik ve öğreticilik görevleri de vardır.

Ancak tamamen bir âmme hizmeti olan ve ziraî kalkınmamızda büyük ölçüde müessir olacağı şüphesiz bulunan bu üretme ve yetiştirme ve aynı zamanda örneklik ve öğreticilik işlerinin basiretli bir tacir karakteriyle ve kâr mevzuu göz önünde tutulmak suretiyle hareket etmek zorunda olan Devlet ekonomi teşekkülü bünyesi içinde mütalâasına imkân olamayacağı tabii görülmektedir. Filhakika birçok hallerde sadece âmme hizmeti maksadiyle hareket etmek zorunda bulunan ve bunun tabii neticesi olarak çok defa maliyetine ve hattâ gerekirse maliyetinden aşağı satışlar yapmak mevkiinde olan böyle bir teşekkülün 3460 sayılı Kanun çerçevesi içinde yer alması doğru görülememektedir. Bu teşekkülün öğreticilik ve bunun yanında çiftçinin zi-

raat alet ve makinalarının, maliyetiyle onarma hizmeti gibi görevlerinin her bakımdan kâr ve gelir mevzuu olamayacağı da şüphesizdir.

Bu sebeplerle yeni Genel Müdürlüğün katma bütçeli bir teşekkül olarak kurulması zaruri bulunmuştur.

Bu zaruretin neticesi olarak Komisyonumuzca bir Su Komisyon teşkil edilmiş ve diğer taraftan Maliye ve Tarım Bakanları Komisyona davet edilerek bu husustaki Komisyon görüşü kendilerine bildirilmiştir. Her iki Bakan Komisyonun bu görüşüne katıldıklarını bildirdiklerinden Maliye ve Tarım Bakanlıkları uzmanlarımızın da iştirâkile ve mali mevzuat çerçevesine intibak ettirilmek suretiyle (Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Görev ve Kuruluş Kanunu) adı altında bu tasarı yeni baştan hazırlanmıştır.

Katma Bütçe ile idare edilecek olan yeni teşekkülün kurulmuş, ve kurulacak işletmelerinin il tesis giderleriyle işletme giderlerine; uzman, işçi ve geçici hizmetli ücretlerine ve diğer gerekli görülen hususlara harcanmak üzere Genel Müdürlük emrine (120) milyon lira döner sermaye verilmiş ve bu döner sermayenin sey-yaliyetini muhafaza maksadiyle ödenmiş miktarının % 35 inden fazlasının gayrimenkule yatırılmayacağı tasarıda hükme bağlanmıştır. Döner sermayenin kaynaklarını Ziraî Kombinalar ve Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun yeni teşekküle devredilecek kıymetlerinden döner sermayeye tahsis olunacak kısımlarla ilerde yapılacak tasfiye veya devirlerden elde edilecek kıymetler ve kendi sâfi gelirinden katma bütçe masrafları ödendikten sonra kalan bakiye teşkil etmektedir. Halihazırda Ziraî Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun mevcut kıymetleri yekûnu 80 milyon lira civarında bulunmakta olduğuna göre 120 milyon liralık döner sermayenin Hazinece ayrı bir ödenek verilmesine lüzum görülmeden bu döner sermayenin zikredilen kendi sâfi geliri ile seneden seneye tekemmül edeceği kabul edilmiş bulunmaktadır. Tasarıda döner sermayeden ayrı olarak bunun yarısı miktarınca bir yedek sermaye de derpîş olunmuştur.

Teşekkülün Katma Bütçe giderlerinin Hazineye yük olmadan döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden karşılanacağı ve döner sermaye geliri Katma Bütçenin giderlerini karşılayama-

dığı yıllarda noksanının yedek sermayeden sağlanacağı tasarıda belirtilmiştir. Katma Bütçe giderlerinin, döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden karşılanmadığı ve yedek sermayeden de sağlanmadığı yıllarda bu noksanın işin gerektirdiği âmme hizmeti bakımından Hazinece karşılanması tabii bulunmuş ve bu hususta tasarıya ayrı hüküm konulmasına lüzum görülmemiştir.

Tasarının 20 nci maddesinde tohum ve damızlık hayvan üretme ve yetiştirilmesinde ihtiyacın kısa zamanda karşılanmasını temin için teknik teşkilât ile çalışan ve maksada hâdim olabilecekleri anlaşılan ve esasları belirtilecek bir yönetmeliğe uymaları mümkün görülen ve Bakanlığın teknik ve idari kontrolü altındaki çiftçilerle iş birliği yapılması da derpiş edilmiştir.

Tasarıda, kurulacak teşekkülün kadro masraflarının asgari ölçüde tutulmasına bilhassa dikkat edilmiştir. Kadrolar Genel Müdürlük merkezi ile 30 işletme ve 1 merkez atelyesi üzerinden tesbit olunmuş ve Zirai Kombinalar ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun halen mevcut olan 22 işletmesine göre gereken fiilî kadroların hali hazırda iki teşekkülün kadroları mevcudu ve ödeneği dâhilinde kalacağı ve ayrıca bir miktar tasarruf sağlanacağı hesaplanmıştır.

Katma bütçeli bir teşekkül olarak kurulması derpiş edilen yeni Genel Müdürlüğün çalışma alanı ve icapları bakımından daha rasyonel ve randımanlı muhassala temin etmesi için memurlarına bâzı teşvik edici imkânlar sağlanması çok yerinde ve lüzumlu görülmüştür. Bu bakımdan Genel Müdürlük memurlarından başarılı ve mümtaz mesaisi görülenlere genel kadronun % 50 sini aşmamak üzere yılda iki aylıklarına kadar ikramiye verilmesi ve ayrıca belirtilecek esaslara göre günlük mesai saatleri dışında fazla mesaide bulunacaklara her fazla çalışma saati başına maaş ve ücret tutarlarının binde onu nispetinde fazla çalışma ücreti ödenmesi kabul edilmiştir.

Tasarının birinci geçici maddesinde Zirai Kombinalar dairesi ile Rize Çay Fabrikası hariç Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları ile işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve

menfaatleri her türlü taahüt ve borçları ile birlikte yeni teşekküle devir edileceği hükme bağlanmıştır. Ancak yukarıda bahsi geçen döner sermayenin biran evvel teşekkülünü sağlamak üzere Zirai Kombinalar Dairesinin evvelce Millî Korunma fonundan muhtelif adlar ile aldığı 9 844 567,01 lira sermayenin yeni teşekkül tarafından Hazineye iade edilmiyerek Millî Korunma sermayesinden indirilmesi ve bunun her yıl Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenek ile kapatılması düşünülmüştür.

Halen Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunca işletilen Rize Çay Fabrikasının, konunun ilgisi bakımından Tekel Genel Müdürlüğüne devir edilmesi ve yeni teşekkülün bünyesi dışında bırakılması uygun görülmüştür.

Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun Ankara'da Gazi Orman Çiftliği ile ticari işletmeler müessesesinin hüviyet ve hususiyetleri bakımından bu kanun ile yeni teşekkül edecek Genel Müdürlüğün maksat ve gayelerine aykırı görülerek bunların ayrı bir kanun mevzuu olması ve ancak sözü geçen kanunun hazırlanıp yürürlüğe girmesine kadar bu çiftlik ve müessesenin eskisi gibi Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne idare edilmesi komisyonumuzca yerinde bulunmuştur.

Komisyonumuzca yapılan tetkikler sırasında, Zirai Kombinalar dairesine ait yukarıda yazılı 9 844 567,01 lira sermayeden Hükümetçe diğer Devlet müesseselerine ikraz suretiyle verildiği anlaşılan paraların da bir an evvel iadesi başta temennilerimizdendir.

Havalelerine göre Bütçe Komisyonuna gönderilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Tarım Ko. Başkanı	Sözcü	Kâtip
İzmir	Manisa	Manisa
R. Köken	Y. Özey	H. Öztarhan
Afyon K.		Antalya
Maddelerde konuşmak		M. Korkut
hakkın mahfuzdur.		İmzada bulunamadı.
A. Veziroğlu		
Aydın		Bursa
N. Göktepe		A. Duru
Çanakale		Denizli
A. R. Kırsever		A. Ege
İmzada bulunamadı.		İmzada bulunamadı.
Denizli		Denizli
K. C. Öncel		Dr. B. Uz
		İmzada bulunamadı.

Edirne M. Öktem	Eskişehir E. Sazak İmzada bulunamadı.	Seyhan K. Ener İmzada bulunamadı	Sivas İ. M. Uğur İmzada bulunamadı.
Kırklareli Z. Akın	Kocaeli F. Balkan	Malatya M. N. Karaköylü	Giresun Fikret Yüzath İmzada bulunamadı.
Maraş R. Çuhadar İmzada bulunamadı.	Maraş A. Yaycıoğlu	Izmir Sami Gülcüoğlu İmzada bulunamadı.	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/483
Karar No. 150

31 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 31 . XII . 1948 tarihli ve 6/4421 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Tarım Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza verilmekle Tarım Bakanı Cavid Oral ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdür yardımcısı hazır oldukları halde incelenip görüldü.

Tasarı, Hükümet gerekçesinde ve Tarım Komisyonu raporunda açıklandığı üzere yurdun zirai verimini arttırmak, istihsalini çeşitlendirmek ve kalitesini yükseltmek amaciyle çiftçimizin iyi tohumluk, damızlık ve fidan ihtiyacını en elverişli şekilde karşılamak üzere halen Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu ve Zirai Kombinalar adları altında çalışan iki teşekkülün birleştirilmesi suretiyle yeni bir kurum meydana getirilmek maksadını taşımakta olup çiftçiliğin inkişafı bakımından böyle bir teşekküle vücut vermenin faydalı olacağı komisyoncada uygun görüldüğünden tasarı esas itibarıyla kabule değer görülmüştür.

Halen Millî Korunma sermayesiyle teşekkül etmiş bulunan zirai kombinalar dairesi memleketin şimdiye kadar işlenmemiş geniş toprak parçaları üzerindeki çalışmalarıyla teknik ziraatin iyi tatbik edilmiş bir örneğini göstermiş ise de harb yılları içinde bu kurum istihsalâtını Toprak Mahsulleri Ofisine vermek suretiyle yurdun işe durumuna hizmet etmiştir. Devlet Ziraat İşletme-

leri Kurumu, Atatürk'ün millete hediye ettiği çiftliklerin işletilmesi ödeviyle kurulmuş ise de bilâhara bu müessesenin diğer bâzı hizmetlerle uğraşması zarureti dolayısıyla esas meşgalesini tam bir şekilde geliştirmeye engel olmuştur.

İşte bu iki teşekküle yapılan tecrübelerden alınan neticelerden faydalanılarak bunların birleştirilmesi suretiyle kurulacak yeni bir kuruma; elit tohum yetiştirmek ve bunu memleket ölçüsünde dağıtmak ve böylece çiftçinin elindeki tohumu yeniliyerek daha verimli bir hale getirmek ve keza meyvacılık konusunda, çiftçinin ve bu sahada çalışanların kalkınmasına yarıyacak fidan yetiştirmek ve yine hayvancılıkta ıslah edilmiş hayvan ırklarının memlekette yayılmasını temin etmek görevleri verilmek istenilmiştir.

Şimdiye kadar tohum ıslah istasyonları ve haralar ve Bakanlığa bağlı fidanlıklar tarafından ve kifayetsiz olarak yapılmakta olan üretme görevinin böyle kuvvetli bir sermaye ile teşekkül edecek bir kurulda toplamının rasyonel çalışma yönünden çok faydalar sağlayacağı umulmaktadır.

Yapılan incelemelerde görülmüştür ki, Hükümetin bu yeni kurumu 3460 sayılı Kanuna bağlı iktisadi bir teşekkül olarak mütalâa etmiş ve bu idare şeklini bir işletme müessesesi olan yeni kurumun bünyesine uygun görmüştür.

Tasarının Tarım Komisyonunda görüşülmesi sırasında göreceği işlerin bir âmme hizmeti olduğu ve kâr kasti bulunmadığı göz önünde tutularak katma bütçeli bir idare olmasının daha faydalı olacağı mütalâasıyla kuruma bu karakterde bir hüviyet veren yeni bir tasarı hazırlanmıştır.

Komisyonumuz bu konu üzerinde durmuş ve kurumun bir âmme hizmeti görmek üzere teşekkül etmesi ve yaptığı işlerden kâr beklememesi bu müessesenin işletmecilik vasfını izale edemeyeceği ve aynı surette âmme hizmeti gören fakat işletmecilik karakterini taşıyan diğer birkaç müessesemizin dahi 3460 sayılı Kanunun şümülüne alınmaları için hazırlıklar yapılırken bu yeni kurumun yalnız hesap murakabesine tâbi bir katma bütçeli idare esasına göre tanziminde hiçbir isabet olmayacağı, bilhassa yapacağı işlerin maliyet ve rantabilite hesaplarının her zaman tetkikini mümkün kılacak ve bilânço muvazenesine müstenit teknik bir muhasebe sistemine göre bu kurumun işlemeden büyük faydalar sağlanacağını göz önünde tutarak Hükümet teklifi veçhile 4360 sayılı Kanuna bağlı bir müessese halinde kurulmasını lüzumlu ve zaruri görmüş ve tasarımı Hükümetin teklif ettiği metin üzerinden inceleyip Tarım Komisyonunca yapılan bâzi ilâvelerden de faydalanılarak yeni bir metin meydana getirmiştir. Hükümet teklifine göre yapılan değişikliklere gelince :

Hükümetin birinci maddesinde Komisyonumuzca kurumun gayesi belirtilmiş ve Tarım Komisyonuna ilâve edilen öğreticilik görevi de bu maddeye alınarak birinci madde olmak üzere kabul edilmiştir.

İkinci madde Komisyonumuzca yeniden tasarıya eklenmiş olup bununla teşekkülün yapacağı işlerin mahiyetleri belirtilmiştir.

Hükümetin ikinci maddesi ibare değişikliğiyle ve vuzuhu temin edecek surette üçüncü madde olarak yeniden yazılmıştır.

Hükümetin üçüncü maddesi: kurumun her yönden zarara uğramamasını ve çalışmalarının bu esasa göre tanzim edilmesinin gerektiğini belirtmiş ve ancak umumî zararı intağ edecek fiyat indirmeleri yapmak zarureti hâsıl olursa bu indirmenin Bakanlar Kurulu kararıyla yapılması hükme bağlanmıştır. Komisyonumuz bu

takdirde zararın Hazinece karşılanmasını tabii gördüğünden madde bu esasa göre yeniden tanzim ve dördüncü madde olarak tasarıya eklenmiştir.

Hükümetin dördüncü maddesi, Tarım Komisyonunun buna mütenazır 21 nci maddesine uygun bir şekilde hazırlanmış ve yalnız tasfiye dolayısıyla elde kalacak gayrimenkullerden arazinin, Çiftiyi Topraklandırma Kanununa göre dağıtılması maksadını sağlamak üzere Hazineye devri esaslı konmuş ve beşinci madde olarak kabul edilmiştir.

Hükümetin beşinci maddesi aynıyle ve tasarının on birinci maddesi olarak kabul edilmiştir.

Hükümetin altıncı maddesi : Kurumun sermayesini tesbit etmekte olup Komisyonumuz da Tarım Komisyonu görüşüne uyarak bu miktarın (120 000 000) lira olmasını kabul etmiş ve ayrıca maddeye tasarının yedinci maddesindeki sermaye kaynaklarına dair hükümleri de eklemek suretiyle altıncı madde olarak kabul etmiştir.

Komisyonumuz, Hükümet tasarısının altıncı maddesinin ikinci fıkrasındaki (20 000 000) lirayı geçmemek üzere Millî bankalardan ödünç para almaya yetkisini Tarım Komisyonu gibi (15 000 000) milyona indirmek suretiyle yedinci madde olarak tasarıya eklemiştir.

Hükümet tasarısının sekizinci maddesi ufak bir değişiklikle ve sekizinci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Hükümetin dokuzuncu maddesi bir kelime değişikliğiyle dokuzuncu madde olarak, onuncu madde aynıyle onuncu madde olarak kabul edilmiştir.

Eski kurumlarla yeni kurum arasında yapılacak mal ve arazi devirlerinde vergi muaflığı ile kurumla çiftçiler arasındaki münasebetlerde tanzim edilecek borç senetleri ve borç ödeme makbuzlarından Damga Resmî ve her türlü resim ve harçların alınmaması esaslı Komisyonumuzca uygun görülmüş ve yeniden tasarıya eklenen 12 nci madde ile bu eihat temin edilmiştir.

Hükümetin 11 nci maddesi 13 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Geçici birinci, üçüncü, dördüncü maddeler bâzi ibare değişikliği ile Tarım Komisyonu metni dairesinde kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci madde ile Tekel İdaresine devredilen Çay Fabrikasının yeni idareye intibakını

Edirne M. Öktem	Eskişehir E. Sazak İmzada bulunamadı.	Seyhan K. Ener İmzada bulunamadı	Sivas İ. M. Uğur İmzada bulunamadı.
Kırklareli Z. Akın	Kocaeli F. Balkan	Malatya M. N. Karaköylü	Giresun Fikret Yüzatlı İmzada bulunamadı.
Maraş R. Çuhadar İmzada bulunamadı.	Maraş A. Yayıoğlu	İzmir Sami Gülcüoğlu İmzada bulunamadı.	

Bütçe Komisyonu raporu

T. B. M. M.
Bütçe Komisyonu
Esas No. 1/483
Karar No. 150

31 . V . 1949

Yüksek Başkanlığa

Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu hakkında Tarım Bakanlığınca hazırlanıp Başbakanlığın 31 . XII . 1948 tarihli ve 6/4421 sayılı tezkeresiyle Yüksek Meclise sunulan Kanun tasarısı Tarım Komisyonu raporiyle birlikte komisyonumuza verilmekle Tarım Bakanı Cavid Oral ve Maliye Bakanlığı adına Bütçe ve Malî Kontrol Genel Müdür yardımcısı hazır oldukları halde incelenip görüldü.

Tasarı, Hükümet gerekçesinde ve Tarım Komisyonu raporunda açıklandığı üzere yurdun zirai verimini arttırmak, istihsalini çeşitlendirmek ve kalitesini yükseltmek amacıyla çiftçimizin iyi tohumluk, damızlık ve fidan ihtiyacını en elverişli şekilde karşılamak üzere halen Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu ve Zirai Kombinalar adları altında çalışan iki teşekkülün birleştirilmesi suretiyle yeni bir kurum meydana getirilmek maksadını taşımakta olup çiftçiliğin inkişafı bakımından böyle bir teşekküle vücut vermenin faydalı olacağı komisyoncada uygun görüldüğünden tasarı esas itibarıyla kabule değer görülmüştür.

Halen Millî Korunma sermayesiyle teşekkül etmiş bulunan zirai kombinalar dairesi memleketin şimdiye kadar işlenmemiş geniş toprak parçaları üzerindeki çalışmalarıyla teknik ziraatin iyi tatbik edilmiş bir örneğini göstermiş ise de harb yılları içinde bu kurum istihsalatını Toprak Mahsulleri Ofisine vermek suretiyle yurdun işe durumuna hizmet etmiştir. Devlet Ziraat İşletme-

leri Kurumu, Atatürk'ün millete hediye ettiği çiftliklerin işletilmesi ödeviyle kurulmuş ise de bilâhara bu müessesenin diğer bâzı hizmetlerle uğraşması zarureti dolayısıyla esas meşgalesini tam bir şekilde geliştirmeye engel olmuştur.

İşte bu iki teşekkülde yapılan tecrübelerden alınan neticelerden faydalanılarak bunların birleştirilmesi suretiyle kurulacak yeni bir kuruma; elit tohum yetiştirmek ve bunu memleket ölçüsünde dağıtmak ve böylece çiftçinin elindeki tohumu yeniliyerek daha verimli bir hale getirmek ve keza meyvacılık konusunda, çiftçinin ve bu sahada çalışanların kalkınmasına yarıyacak fidan yetiştirmek ve yine hayvancılıkta ıslah edilmiş hayvan ırklarının memlekette yayılmasını temin etmek görevleri verilerek istenilmiştir.

Şimdiye kadar tohum ıslah istasyonları ve haralar ve Bakanlığa bağlı fidanlıklar tarafından ve kifayetsiz olarak yapılmakta olan üretme görevinin böyle kuvvetli bir sermaye ile teşekkül edecek bir kurulda toplamının rasyonel çalışma yönünden çok faydalar sağlayacağı umulmaktadır.

Yapılan incelemelerde görülmüştür ki, Hükümetin bu yeni kurumu 3460 sayılı Kanuna bağlı iktisadi bir teşekkül olarak mütalâa etmiş ve bu idare şeklini bir işletme müessesesi olan yeni kurumun bünyesine uygun görmüştür.

Tasarının Tarım Komisyonunda görüşülmesi sırasında göreceği işlerin bir âmme hizmeti olduğu ve kâr kasti bulunmadığı göz önünde tutularak katma bütçeli bir idare olmasının daha faydalı olacağı mütalâasıyla kuruma bu karakterde bir hüviyet veren yeni bir tasarı hazırlanmıştır.

Komisyonumuz bu konu üzerinde durmuş ve kurumun bir âmme hizmeti görmek üzere teşekkül etmesi ve yaptığı işlerden kâr beklememesi bu müessesenin işletmecilik vasfını izale edemeyeceği ve aynı surette âmme hizmeti gören fakat işletmecilik karakterini taşıyan diğer birkaç müessesenin dahi 3460 sayılı Kanunun şümülüne alınmaları için hazırlıklar yapılırken bu yeni kurumun yalnız hesap murakabesine tâbi bir katma bütçeli idare esasına göre tanziminde hiçbir isabet olmayacağı, bilhassa yapacağı işlerin maliyet ve rantabilite hesaplarının her zaman tetkikini mümkün kılacak ve bilânço muvazenesine müstenit teknik bir muhasebe sistemine göre bu kurumun işlenmesinden büyük faydalar sağlanacağına göz önünde tutarak Hükümet teklifi vechile 4360 sayılı Kanuna bağlı bir müessese halinde kurulmasını lüzumlu ve zaruri görmüş ve tasarımı Hükümetin teklif ettiği metin üzerinden inceleyip Tarım Komisyonunca yapılan bâzi ilâvelerden de faydalanılarak yeni bir metin meydana getirmiştir. Hükümet teklifine göre yapılan değişikliklere gelince :

Hükümetin birinci maddesinde Komisyonumuzca kurumun gayesi belirtilmiş ve Tarım Komisyonuna ilâve edilen öğreticilik görevi de bu maddeye alınarak birinci madde olmak üzere kabul edilmiştir.

İkinci madde Komisyonumuzca yeniden tasarıya eklenmiş olup bununla teşekkülün yapacağı işlerin mahiyetleri belirtilmiştir.

Hükümetin ikinci maddesi ibare değişikliğiyle ve vuzuhu temin edecek surette üçüncü madde olarak yeniden yazılmıştır.

Hükümetin üçüncü maddesi; kurumun her yönden zarara uğramamasını ve çalışmalarının bu esasa göre tanzim edilmesinin gerektiğini belirtmiş ve ancak umumi zararı ıhtaç edecek fiyat indirmeleri yapmak zarureti hâsıl olursa bu indirmenin Bakanlar Kurulu kararıyla yapılması hükme bağlanmıştır. Komisyonumuz bu

takdirde zararın Hazinece karşılanmasını tabii gördüğünden madde bu esasa göre yeniden tanzim ve dördüncü madde olarak tasarıya eklenmiştir.

Hükümetin dördüncü maddesi, Tarım Komisyonunun buna mütenazır 21 nci maddesine uygun bir şekilde hazırlanmış ve yalnız tasfiye dolayısıyla elde kalacak gayrimenkullerden arazinin, Çiftçiyi Topraklandırma Kanununa göre dağıtılması maksadını sağlamak üzere Hazineye devri esasını konmuş ve beşinci madde olarak kabul edilmiştir.

Hükümetin beşinci maddesi aynıyle ve tasarının on birinci maddesi olarak kabul edilmiştir.

Hükümetin altıncı maddesi : Kurumun sermayesini tesbit etmekte olup Komisyonumuz da Tarım Komisyonu görüşüne uyarak bu miktarın (120 000 000) lira olmasını kabul etmiş ve ayrıca maddeye tasarının yedinci maddesindeki sermaye kaynaklarına dair hükümleri de eklemek suretiyle altıncı madde olarak kabul etmiştir.

Komisyonumuz, Hükümet tasarısının altıncı maddesinin ikinci fıkrasındaki (20 000 000) lirasını geçmemek üzere Millî bankalardan ödünç para almaya yetkisini Tarım Komisyonu gibi (15 000 000) milyona indirmek suretiyle yedinci madde olarak tasarıya eklemiştir.

Hükümet tasarısının sekizinci maddesi ufak bir değişiklikle ve sekizinci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Hükümetin dokuzuncu maddesi bir kelime değişikliğiyle dokuzuncu madde olarak, onuncu madde aynıyle onuncu madde olarak kabul edilmiştir.

Eski kurumlarla yeni kurum arasında yapılacak mal ve arazi devirlerinde vergi muaflığı ile kurumla çiftçiler arasındaki münasebetlerde tanzim edilecek borç şenctleri ve borç ödeme makbuzlarından Damga Resmî ve her türlü resim ve harçların alınmaması esasını Komisyonumuzca uygun görülmüş ve yeniden tasarıya eklenen 12 nci madde ile bu cihet temin edilmiştir.

Hükümetin 11 nci maddesi 13 nci madde olarak aynıyle kabul edilmiştir.

Geçici birinci, üçüncü, dördüncü maddeler bâzi ibare değişikliği ile Tarım Komisyonu metni dairesinde kabul edilmiştir.

Geçici 2 nci madde ile Tekel İdaresine devredilen Çay Fabrikasının yeni idareye intibakını

sağlıyacak esasların tesbitine imkân vermek üzere bu devrin 1950 yılına kadar bitirilmesini sağlıyacak bir hüküm ilâvesi suretiyle madde yine Tarım Komisyonu maddesi dairesinde kabul edilmiştir.

Geçici beşinci madde, Tarım Komisyonunca tasarıya eklenmiş ve Ankara Gazi Orman Çiftliğinin idaresine ait hükümleri kapsamakta olup bu çiftliğin idaresinin yeni bir esasa bağlanmasını temin edecek bir tasarrufların 1950 yılına kadar Meclise gönderilmesini ve bu tasarrufların kanuniyet kesbetmesine kadar idaresinde açık hâsıl olursa bu miktar bir yardım ödeneğinin Tarım Bakanlığı Bütçesine konmasını Komisyonumuz uygun görerek buna dair bir hüküm ilâve etmek suretiyle yeniden tanzim edilmiştir.

Komisyonumuz, bu tasarrufların görüşülmesi münasebetiyle ziraat sanatlarının memlekette inkişafını sağlıyacak bir çalışma yoluna gidilmesini ve bu konuda örnek tesisler vücuda getirmesi kadar hususi teşebbüsleri de teşvik ve himaye etmesini ve bunları temin edecek kanunların süratle hazırlanarak Meclise verilmesini.

Elit tohumlardan üretilecek iyi tohumlukların çiftçinin eline zamanında geçmesini sağlıyacak dağıtma işinin de tanzimini Komisyonumuz mühim görmekte olup bu hususun temini için yeni kurumun Tarım Bakanlığı teşkilâtı ve diğer Devlet teşekkülleriyle, Toprak Mahsulleri Ofisi, Ziraat Bankası gibi, iş birliği yapmasını temen niye değer görmüştür.

Atatürk'ün hediye ettiği çiftlikler arasında bulunan ve hususi bir maksatla yani Ankara'nın güzelleşmesi, halkın gezme ve eğlenmesini temin ve tesis edilen Hayvanat Bahçesiyle öğretici bir gaye takip etmek üzere çok yüksek düşünceler mahsulü olarak vücuda getirilen Orman Çiftliğinin bu gayeden asla ayrılmadan idamesini temin etmek, Atatürk çocuklarının en büyük bir borcu olduğu ve bu gayeden uzaklaşmanın her Türk'ü rencide edecek bir hareket olacağı göz önünde bulundurularak ve bu çiftliğin daima gayesine tahsis ve bu gaye dâhilinde inkişafını sağ-

lıyacak surette muhafazasını ve her türlü işgaldeği masuniyetini temin etmek tarihî ödevini bu münasebetle bir defa daha hâtralarda tazeleme yi Komisyonumuz bir vazife telâkki etmiştir.

Yukarıda izah edilen esaslar dâhilinde yeni den hazırlanan tasarı ivedilikle müzakeresi dileğiyle Kamutayın onayına arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa sunulur.

Başkan	Başkan V.	Sözcü
Mardin	Diyarbakır	Ankara
R. Erten	İ. H. Tigrel	M. Eriş
Ankara	Aydın	Diyarbakır
Dr. A. H. Selgöl	Gl. R. Alpman	V. Dicleli
Diyarbakır	Edirne	İsparta
Ş. Uluğ	M. N. Gündüzalp	K. Turan
İstanbul	İzmir	Kastamonu
Dr. A. Adıvar	S. Odyak	M. Akalın
Konya	Kütahya	Malatya
M. A. Binal	H. Gedik	M. S. Eti
Niğde	Rize	Samsun
R. Gürsoy	T. B. Balta	M. A. Yörüker
Seyhan		Tokad
A. R. Yüregir		R. A. Sevençil

Amasya

Yurdumuzda ziraatin çeşitlendirilmesi, istihsal veriminin artırılması ve kalitenin yükseltilmesi maksadiyle Devlet elinde bir teşekküle vücut verilmesine candan taraftarım. Çünkü böyle bir teşekkülün kurulması ile uzun yıllardan beri özlediğimiz zirai kalkınmanın bir mekanizmasına vücut verilmiş olacaktır. Ancak bu teşekkülün istihdaf ettiği gayeye ulaşması ona verilecek olan hukuki ve iktisadi hüviyetiyle sınıksız alâkalıdır.

Yeni tesis edilmekte olan « Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumu » na tevdi edilen önemli görevlerin bu kurumun 3460 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olmak suretiyle gerçekleştirilmesine kaani olmadığım için tasarıya muhalifim.

A. K. Yiğitoğlu

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

*Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu
Kanun tasarısı*

MADDE 1. — Yurt çiftliğinin tohum ve damızlık ihtiyacını sağlamak ve tarım alanında çiftçiye örneklik etmek üzere Tarım Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz, bu kanun ve 17.VI.1938 tarihli ve 3460 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmıyan hükümlerine göre idare olunur (Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu) tesis edilmiştir. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

MADDE 2. — Kurum göreceği işleri Tarım Bakanlığının o konularda takip edeceği esaslara uygun olarak yapar. Kurumun kamu hizmetlerine ilişkin işlerinde Tarım Bakanlığı, gerekli görürse, doğrudan doğruya direktif verir.

Tarım Bakanlığı, Kurumun bütün iş ve işlemlerini her zaman teftiş ettirebilir.

MADDE 3. — Kurum, çiftliklerinden elde ettiği canlı ve cansız maddeleri Tarım Bakanlığının belirteceği esaslar dairesinde ve maliyetinden aşağı olmamak üzere peşin para veya taksitle yahut trampa suretiyle satar.

MADDE 4. — Kurumun yeniden çiftlik ve müessese kurması veya mevcut yahut devir alınmış müessese ve çiftliklerin tasfiyesi Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunun tasvibi ile olur.

Çiftlikler, tercihan Devletin hüküm ve tasarrufu veya özel mülkiyeti altında bulunan ve başka bir kamu hizmetine tahsis edilmemiş arazi üzerinde kurulur. Bu arazi ve varsa gerekli diğer gayrimenkuller 2 . VI . 1934 tarihli ve 2490 sayılı Kanunun 66 nci maddesi uyarınca bedel takdiri suretiyle kuruma verilir. Kurum ve çiftlikleri için gerekli gayrimenkuller icabında kamulaştırma yoluyla de sağlanabilir.

Tasfiye dolayısıyla elde kalan gayrimenkullerin takdir edilecek bedelleri kurumun ödenmiş sermayesinden düşülmek suretiyle Hazineye devredilir.

MADDE 5. — Kurumun bütün malları Devlet malı hükmündedir. Bu mallar aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi ceza görürler.

MADDE 6. — Kurumun sermayesi yüz mil-

yon liradır.

Kurum, Tarım Bakanlığının izni ile faiz dâhil, yirmi milyon lirayı geçmemek üzere milli bankalardan ödünç para almaya yetkilidir.

MADDE 7. — Kurumun sermayesi aşağıda yazılı unsurlardan teşekkül eder.

a) Bu kanun gereğince kuruma yapılacak devirlerin sâfi tutarı,

b) Kurumun yıllık sâfi gelirinden bu maddede gereğince yapılacak ilâveler,

c) Lüzum ve zaruret halinde genel bütçeden verilecek paralar.

Yıllık sâfi gelirin % 10 nu muhtemel zararlar karşılığı olarak genel sermayenin yarısına varıncaya kadar yedek sermaye teşkil etmek üzere ayrılır. Geriye kalan kısım genel sermayeye ilâve olunur. Genel sermaye tamamlandıktan sonra sâfi gelirin tümü yedek sermaye hesabına geçirilir. Bu da dolduktan sonra artan sâfi gelir Hazineye devredilir.

Yedek sermayenin hangi hallerde ve ne şekilde kullanılacağı Tarım ve Maliye Bakanlıklarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirlenir.

MADDE 8. — Kurumu, bir başkan ve dört üyeden müteşekkil bir yönetim kurulu idare eder. Ayrıca Genel Müdür, tabii üye sıfatıyla, yönetim kuruluna ve oya katılır.

Başkanla iki üye Tarım Bakanının, ve iki üye Maliye Bakanının teklifleri üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tâyin olunur.

Yönetim Kurulu başkan ve üyeleri 3460 sayılı Kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflara sahip olmakla beraber ayrıca Tarım Bakanlığı adaylarının Yüksek Ziraat ve Maliye Bakanlığı adaylarının da Maliye ve Ekonomi tahsili yapmış bulunmaları şarttır.

Yönetim kurulu başkan ve üyelerinin Genel Müdür hariç, süreleri üç yıldır. Süreleri bitenlerin yeniden tâyinleri caizdir.

MADDE 9. — Kurumun bütün iş ve işlemleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür. Genel Müdürlük, genel müdür ile iki yardımcıdan terekkep eder.

MADDE 10. — Yönetim Kurulu ile Genel Müdür ve yardımcılarının ve kurum memur ve hizmetlilerinin görev ve yetkileri bir tüzükle belirtilir.

MADDE 11. — 7 . I . 1938 tarihli ve 3308 sayılı Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu hakkındaki kanun kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Zirai Kombinalar Dairesinin :

a) 12 . II . 1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunun 4 ncü maddesi gereğince Tarım Bakanlığına verilen ödenekten :

b) Millî Korunma fonundan muhtelif tarihlerde koordinasyon kararı ile ayrılmış ödeneklerden :

c) Başka yollardan

Sağlanmış para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, menkul ve gayrimenkul malları ve bütün hak ve menfaatleri her türlü taahhüt ve borçları, bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgelerle birlikte Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumuna geçmiştir.

GEÇİCİ MADDE 2. — Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgelerle birlikte Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumuna geçmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — 27 . III . 1940 tarih ve 3788 sayılı Çay, 20 . V . 1942 tarih ve 4223 sayılı Kahve ve Çay İnhisarı kanunları ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna verilmiş görev ve yetkiler Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumuna geçmiştir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Geçici 1 nci ve 2 nci maddeler gereğince yapılacak devirlerde mal değerleri Tarım ve Maliye Bakanlıkları, Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu ve ilgili teşekkül tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil dört kişilik bir komisyon marifetyle en son bilânço, yoksa defter kıymetlerine göre tesbit olunur. Bilânço veya defter kıymetlerinin bulunmaması halinde değerler sözü geçen komisyon tarafından doğrudan doğruya takdir edilir.

İlgili teşekküllere mensup lüzumu kadar

memur ve hizmetliyi bu işler bitinceye ve dâva ve icra işlerini takiple ödevli kimseleri o yerde Kurum Hukuk Müşavirliği teşkilâtı tamamlanacağına kadar ve her iki halde de altı ayı geçmemek üzere görevleri başında bırakmaya Tarım Bakanı yetkilidir. Bunların aylık ve ücretleri Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Bütçesinden verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Bu kanun hükümleri gereğince yapılacak devirlerde gayrimenkullerin intikal, ifraz, ferağ ve senetsizden teşçil işlemleri ile devir gerekli kıldığı diğer işlemler ve bunlar dolayısıyla düzenlenecek bütün kâğıt ve belgeler Damga Resminden ve diğer her türlü resim ve harçlardan muaftır.

GEÇİCİ MADDE 6. — Zirai Kombinalar Dairesine Millî Korunma fonundan muhtelif tarihlerde Koordinasyon kararlarıyla verilmiş ödenekler ve Hazinece bunlar için bankaya ödenmiş ve ödenecek faizler tutarı bu kanunun yayımı tarihinden başlayarak sekiz yılda sekiz eşit taksitte kurum tarafından Hazineye geri verilir.

GEÇİCİ MADDE 7. — Geçici 1 nci ve 2 nci maddelerde yazılı devirler yüzünden açıkta kalacaklardan sürekli kadrolarda aylık, ücretle çalışmakta olanlara mensup oldukları teşekkülde geçen her hizmet yılına mukabil son aldıkları aylık ücretlerinin bir aylık tutarı tazminat olarak Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Bütçesinden verilir. Tazminat yekûnu 3 aylık tutarını geçemez. Hizmet yılı hesabında altı aydan az kesirler atılır, fazlası bir yıl sayılır.

Bu tazminat, açıkta kaldıkları müddetçe hak sahiplerine her ay başında birer aylık olarak tesviye edilmek suretiyle ödenir.

Derecelerine muadil veya kazanılmış hakları saklı kalmak üzere bir aşağı derecede bir görev tayin edilenlerin veya bu suretle teklif edilen görevi kabul etmeyenlerin veya 30 . VI . 1939 tarihli ve 3656 sayılı veya 3 . VII . 1939 tarihli ve 3659 sayılı kanunların şümulüne dâhil daire ve müesseselerde görev alanların tazminatları bu yeni vaziyetlerin hüdusunu takip eden ay başından itibaren kesilir.

Tazminat hakkı düşmeden veya tayin edildiği işe başlamadan ölenlerin mütebaki tazmi-

natları aylığa müstahak ailelerine defaten verilir.

GEÇİCİ MADDE 8. — Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu ve Zirai Kombinalar dairesine ait ve 8 . VI . 1938 tarih ve 3008 sayılı İş Kanunu hükümlerine tâbi iş yerlerinde çalışmakta iken devir ve tasfiye dolayısıyla açıkta kalan işçilere İş Kanununun 13 ncü maddesi gereğince verilecek paralar Devlet Örnek ve Üretim Çiftlikleri Kurumu Bütçesinden ödenir.

Yeni kuruma ait ve İş Kanunu hükümlerine tâbi iş yerlerinde çalışmaya devam edenlerin Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun veya Zirai Kombinalar Dairesinin hizmetinde geçmiş iş süreleri, İş Kanununun 13 ncü maddesinin uygulanmasında; yeni iş sürelerine eklenir.

GEÇİCİ MADDE 9. — Kurula Zirai Kombinalar dairesinden devredilmiş dâva ve icra işleri Kanununun yürürlüğe girdiği tarihten başlayarak daha bir yıl 8 . I . 1943 tarihli ve 4353 sayılı kanun hükümleri dairesinde Maliye Bakanlığı Başhukuk Müşavirliği ve Muhakemat Genel Müdürlüğü tarafından yürütülür ve ko-

vuşturulur. Kadro tâyinleri daha önce tamamlanmış yerlerde ilgili dâva ve icra işleri Tarım Bakanlığının isteği üzerine Maliye Bakanlığınca sürenin bitmesi beklenmeden devredilir.

MADDE 12. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 13. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan Devlet Bakanı Devlet Bakanı
H. Saka Başb. Yardımcısı

Barutçu

Adalet Bakanı Millî Savunma Bakanı

Fuad Sirmen

H. Çakır

İçişleri Bakanı Dışişleri Bakanı Maliye Bakanı

M. H. Göle

N. Sadak

Ş. Adalan

Millî Eğitim Bakanı

Bayındırlık Bakanı

T. Banguoğlu

Nihat Erim

Ekonomi Bakanı

Sa. ve So. Y. Bakanı

C. Ekin

Dr. K. Bayizit

Gümrük ve Tekel Bakanı

Tarım Bakanı

Emin Erişirgil

Cağrı Oral

Ulaştırma Bakanı Ticaret Bakanı Çalışma Bakanı

Güleğ

C. S. Barlas

T. B. Balta

TARIM KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Görev ve Kuruluş Kanunu tasarı

Kuruluş

MADDE 1. — Yurt çiftçiliğinin tohum ve damızlık ihtiyacını sağlamak, tarım üretme ve yetiştirme alanında çiftçiye örneklik ve öğreticilik etmek üzere Tarım Bakanlığına bağlı, tüzel kişiliği haiz, katma bütçe ile idare olunur bir (Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü) kurulmuştur.

MADDE 2. — Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü bir genel müdürün idaresi altında aşağıdaki dairelerden ibarettir:

1. Teftiş Kurulu Başkanlığı,
2. Hukuk Müşavirliği,
3. Tarla Ziraati İşleri Müdürlüğü,
4. Hayvancılık İşleri Müdürlüğü,
5. Bahçe Kùltürleri Müdürlüğü,
6. Makina İşleri Müdürlüğü,

7. Ekonomi ve Dağıtma İşleri Müdürlüğü,
8. Levazım Müdürlüğü,
9. Özlük işleri ve Evrak Müdürlüğü;
10. Genel Saymanlık Müdürlüğü.

Genel Müdürlüğün merkez dışındaki kuruluşu işletme müdürlüklerinden ve merkez atelyesinden teşekkül eder.

MADDE 3. — Genel Müdür kanun ve tüzüklerle bu idareye yükletilen görevleri Tarım Bakanının direktifleri altında yürütür ve icraatından dolayı Tarım Bakanlığına karşı sorumludur.

Genel Müdürün bir yardımcısı ve kadrolarda belirtilen miktarda uzmanları vardır.

MADDE 4. — Genel Müdür ile yardımcısı ve uzmanları Tarım Bakanının teklifi üzerine müşterek karar ile tâyin olunurlar.

Altıncı ve daha yukarı derecedeki memurlar

genel müdürün teklifi üzerine Tarım Bakanlığına, bunun dışında kalan memur ve hizmetliler genel müdürlükçe tâyin olunurlar.

Genel saymanlık müdürü ve sorumlu saymanlar ile saymanlık memurları Maliye Bakanlığına tâyin olunurlar.

İşletmelerde çalıştırılacak olan daimî ve geçici mahiyetteki çeşitli hizmetliler genel müdürlükçe belirtilecek esaslara göre işletme müdürlerince tâyin olunabilirler.

MADDE 5. — Genel Müdürlüğün merkez ve işletmeler kuruluşunun görevleri tüzükle belirtilir.

Tarım Bakanlığı ve Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü Müfettişleri genel saymanlık müdürlüğü ile sorumlu saymanların muamele ve hesaplarını teftiş ve tahkik etmeye yetkilidirler. Ancak bunların işten el çektirilmeleri Maliye Bakanlığının iznine bağlıdır.

MADDE 6. — Genel Müdürlük Yönetim Komisyonu :

Genel Müdürün başkanlığı altında genel müdür yardımcısı, hukuk müşaviri, daire müdürleri ve genel saymanlık müdüründen teşekkül eder.

Komisyon Başkanı ve üyeleri oylarından sorumludur.

Kadro ve bütçe tasarılarının; bilâncoların; genel müdürlüğe ait kanun, tüzük, yönetmelik, iş program ve plânı tasarılarının; işletme, kurma veya mevcut kurumları ve işletmeleri tasfiye etme ve ödünç para alma tekliflerinin; beş bin liradan yukarı alım, satım, yapma, yaptırma, keşfettirme ve bunlara benzer diğer işlerin ve yıllık beş bin liradan yukarı kiraya verme ve kiralama işlerinin; mukavele teminatlarının geri verilmesi veya irat kaydı hususlarının; satış fiyat ve şartlarına ilişkin esasların ve konutların kira bedellerinin tesbitine mütaallik tekliflerin; 10 neu madde gereğince yapılacak vazgeçme, kayıt sildirme, sulh olma ve sözleşme tadili tekliflerinin ve tüzükle belirtilecek diğer işlerin;

Evvel emirde yönetim komisyonunca incelenmesi ve bir karara bağlanması şarttır.

Yüz bin lira veya daha yukarı alım, satım, yapma, yaptırma, keşfettirme ve benzeri diğer işlere ve yıllık tutarı yüz bin lira veya daha yukarı olan kiraya verme ve kiralama işlerine ve

bunlara mütaallik sözleşme teminatlarının geri verilmesi veya irat kaydı hususlarına mütaallik kararlar ancak bakanın onaması ile hüküm ifade eder.

MADDE 7. — Genel Müdürlük disiplin kurulu :

Genel Müdür yardımcısının başkanlığı altında teftiş kurulu başkanı, hukuk müşaviri ile özlük işleri ve evrak müdürü ve ilgili daire müdürlerinden teşekkül eder.

Bu kurul tâyinleri Genel Müdürlüğe ait memurların disiplin işleriyle meşgul olur.

Tâyinleri Tarım Bakanlığına ait olan memurların disiplin işleri Bakanlık disiplin komisyonunda görülür.

MADDE 8. — Merkez ve taşradaki her çeşit dâvalarla icra işlerini kovuşturmak ve sonuçlandırmak için sözleşmeli avukat çalıştırılabilir. Dâva vekillerinin mahkemelere kabul edildikleri yerlerde zaruret hâsıl olursa bunlar da çalıştırılabilirler. Genel Müdürlük avukatı veya dâva vekili bulunmayan yerlerde ve zamanlarda bunlara ait görevleri idarenin o yerdeki en yüksek üstü veya görevlendireceği memur yapar. Bunların da bulunmadığı yerlerde bu görevler Tarım Bakanlığının müsaadesiyle o yerde Bakanlık kuruluşunda bulunan diğer memurlar tarafından yapılabilir.

MADDE 9. — Genel Müdürlük hukuk müşaviri ve avukatı hakkında 8. I. 1943 tarihli ve 4353 sayılı Kanununun 17 nei maddesi uygulanır. İdarece kullanılan sözleşmeli avukat ve dâvavekilleri bu hükme tâbi değildir.

MADDE 10. — On bin liraya kadar (On bin lira dâhil) bir idare alacağı veya bu değerdeki bir hak veya menfaat için mahkemeye veya icraya müracaatta veyahut böyle bir alacak, hak ve menfaat dâva veya icra yolu ile takip olunmakta iken takibata devam etmekte veya takibin idare aleyhine neticelenmesi halinde yüksek dereceli mahkeme ve mercie baş vurmada bir fayda umulmazsa müracaattan veya takipten vazgeçme emri vermeye ve dâva veya icra kaydını sildirmeye veya böyle bir işin sulh yolu ile hallinde menfaat görüldüğü takdirde bu bapta anlaşmalar yapmaya yahut sözleşmelerde idare menfaati gerektirirse bu miktar bir hakkın tanınması veya menfaatin terkinin tazammun eden

tadiller icrasına genel müdürün teklifi üzerine Tarım Bakanı yetkilidir.

Bu miktar ve değeri aşan işlerde müracaattan veya takipten vazgeçmek, sulh olmak veya sözleşme tadillerinde bulunabilmek için Danıştayın muvafık mütalâası üzerine Tarım Bakanlığınca kararname alınması şarttır.

Bu madde hükmüne uygun bir işlem yapılmasına tevessül edilmiş olsa bile ilgililerin, kanuni müddetlerinin dolması yüzünden hakkın düşmesine mâni tedbirler almaları mecburidir.

Döner sermaye

MADDE 11. — Birinci maddede yazılı işlerden tohum ve hayvan üretmek, fidan yetiştirmek maksadiyle işletmeler kurmaya; işletmelerin ilk tesis giderleriyle (idare binaları, memur meskenleri ve işletmeler dışındaki dağıtma tesisleri hariç) işletme ile ilgili tesis, ambar, hangar, ağıl, ahır, atelye, imalâthane ve benzeri inşaata;

Mevcut işletmelerle bundan sonra kurulacakların işletilmesiyle ilgili her türlü giderlerle her nevi iptidai madde, tohum, hayvan, fidan, menkul eşya makine, malzeme, nakil vasıtaları ve yedek malzemenin satınalma, kiralama, nakliye, sigorta ve benzeri giderler;

Temizleme, ilâçlama, ambalâj ve dağıtım merkezlerine yollama giderlerine;

Amortisman bedellerine ve işletmeden mütevelit tamir giderlerine;

Uzman, işçi ve geçici hizmetli ücretlerine ve 25 nci maddeye göre verilecek fazla çalışma ücretlerine;

Harcanmak üzere Genel Müdürlük emrine 120 milyon lira döner sermaye verilmiştir. Döner sermayenin ödenmiş miktarının % 35 şinden fazlası gayrimenkule yatırılmaz.

MADDE 12. — 11 nci maddede yazılı döner sermaye aşağıdaki kaynaklardan sağlanır.

1. Bu kanunun geçici 1 ve 2 nci maddesi gereğince Genel Müdürlüğe devredilecek kıymetlerden işletmelere tahsis edilecek para, menkul eşya, levazım ve gayrimenkullerin geçici 3 ncü madde gereğince tesbit edilecek değerleri,

2. 21 ve 33 ncü maddeler gereğince döner sermayeye yapılacak ilâveler;

3. Döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden 16 ve 17 nci maddelerdeki kısımlar ayrıldıktan

sonra kalan miktar (döner ve yedek sermaye hadleri dolduktan sonra kalan miktar Hazineye verilir).

MADDE 13. — Bu kanun gereğince Genel müdürlüğe devredilecek kıymetlerin devir bilânçosunda sermaye olarak görülen miktardan, katma bütçeye tahsis edilecek Genel Müdürlük merkezine ait menkul ve gayrimenkul mallar ile işletmelerin idare binaları ve memur meskenlerinin ve işletmeler dışındaki dağıtma tesislerinin diğerleri ve devredilecek kurumların borçları indirildikten sonraki bakiye 12 nci maddenin 1 ve 2 nci fıkralarındaki kaynaklara esas teşkil eder.

Genel Müdürlüğe devredilecek kurumların bu madde mucibince ödenecek borçlarına tekbül eden miktarlar, Genel Müdürlükçe döner sermayede açtırılacak bir hesaba emanet olarak kaydedtirilir. Ve bu hesaptan ödetilir. Emanet hesabındaki paralar Genel Müdürlüğün izni ile döner sermaye işlerinde kullanılabilir.

Bu hesabın tasfiyesinde artan paralar döner sermayenin ödenmiş kısmına ilâve edilir.

MADDE 14. — Döner sermayeden yapılacak harcamalar 26 . V . 1927 tarihli ve 1050 sayılı Muhasebe Umumiye ve 2 . VI . 1934 tarihli ve 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale kanunları hükümlerine bağli değildir.

Bu muamelelerin şekli, satınalma, satma, yaptırma, yapma, kiralama, kiraya verme ve hesap usulleri, menkul ve gayrimenkul amortisman payları Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca birlikte belirlenip Bakanlar Kurulunca onanacak esaslar dairesinde yürütülür.

MADDE 15. — İşletmelerin döner sermayelerine ait bilânço, kâr ve zarar hesaplarıyla genel müdürlükçe bütün işletmelere şâmil olmak üzere düzenlenecek döner sermayenin genel bilânço, kâr ve zarar hesapları yıl sonundan itibaren üç ay içerisinde Sayıştay Başkanlığı ile Maliye Bakanlığınca tevdi olunur. Bilânço, kâr ve zarar hesapları Sayıştay Başkanlığı ve Maliye Bakanlığınca geçici olarak görevlendirilecek denetçiler tarafından incelenir.

Bilânço, kâr ve zarar hesaplarıyla bunlar hakkındaki denetçi raporları mütaakip yılın bütçe tasarısına eklenerek Büyük Millet Meclisine sunulur.

MADDE 16. — Katma bütçenin giderlerinin tamamı döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden karşılanır. Döner sermaye geliri katma bütçenin giderlerini karşılamadığı yıllarda noksanı 17 nci maddedeki yedek sermayeden karşılanır.

MADDE 17. — Döner sermayenin yıllık sâfi gelirinden 12 nci maddenin 3 neü fıkrası geçince katma bütçenin giderlerini karşılayacak kısım ayrıldıktan sonra artanın % 25 i yedek sermaye olarak ayrılır. Bu sermaye 11 nci maddedeki sermayenin yarısını geçemez.

16 nci maddenin ikinci fıkrasında yazılı hal hariç olmak üzere yedek sermayeden ne gibi hallerde harcama yapılacağı Maliye ve Tarım Bakanlıklarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla belirtilir.

MADDE 18. — Devlet Üretim ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü, döner sermayesince yapılacak işlere harcanmak üzere, Tarım Bakanlığının izni ile ve 12 milyon lirayı geçmemek şartıyla Millî Bankalardan ödünç para almaya yetkilidir.

MADDE 19. — Genel Müdürlük, işletmelerinden elde ettiği canlı ve cansız maddeleri Tarım Bakanlığının belirteceği esaslar dairesinde ve maliyetinden aşağı olmamak üzere peşin para ile veya taksitle veyahut trampa suretiyle satar. Lüzum ve zaruret görülen hallerde Bakanlar Kurulu kararıyla genel müdürlükçe maliyetinden aşağı satış ve trampa yapılabilir.

Maliyetin tâyininde katma bütçeden sağlanmış gayrimenkul ve tesislerin itfa bedelleri ile katma bütçenin diğer giderleri de hesaba katılır.

Taksitle satışların şekil ve esaslarıyla taksit müddetleri ve tahsil usulleri Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca müştereken tesbit ve Bakanlar Kurulunca onanacak esaslar dairesinde yürütülür.

Taksitlerden birinin zamanında ödenmemesi halinde bütün borç muacceliyet kesbeder ve ödenmeyen taksit tarihinden itibaren borcun bakiyesi için faiz hesap edilir. Borçlulardan alınacak borç senetleri İcra ve İflâs Kanununun 38 nci maddesinde yazılı vesika hükmündedir.

Kuraklık ve her hangi bir âfet veya mücbir

ve fevkalâde bir sebeple bir veya birkaç taksitin kısmen veya tamamen teciline zaruret görüldüğü hallerde bu tecil Tarım Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun tasdiki ile kararlaşır.

Tecil edilen taksitlerden faiz aranmaz.

MADDE 20. — Devlet Üretim ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü, üretim ve yetiştirme konusunda Tarım Bakanlığınca belirtilecek esaslar dairesinde bu işleri başarabilecek çiftçilerle iş birliği yapar.

MADDE 21. — Genel Müdürlüğün yeniden işletme kurması veya mevcut yahut devralınmış kurum ve işletmelerin tasfiyesi Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca verilecek kararlar olur.

İşletmeler Devletin hüküm ve tasarrufu veya özel mülkiyeti altında bulunan arazi üzerinde kurulur. Bu arazi ve varsa gerekli diğer gayrimenkuller 2 . VI . 1937 tarihli ve 2490 sayılı Artırma, Eksiltme ve İhale Kanununun 66 nci maddesi uyarınca bedel takdiri suretiyle ve bedelleri döner sermayeye sayılmak üzere genel müdürlüğe parasız olarak verilir. Devlet arazisi bulunmayan yerlerde işletme kurma maksadıyla genel müdürlük ve işletmeleri için gerekli gayrimenkuller pazarlık suretiyle de sağlanabilir. Ancak işletmenin içinde müteferrik durumda bulunan sahipli arazi parçaları lüzumu halinde menafii umumiyeye istimlak kararname hükümlerine göre alınabileceği gibi bu kabül arazi o işletmeye ait diğer arazi ile veya işletme dışında mevcut olup yukarıki esasa göre ve bedeli mütedavil sermayeye sayılmak suretiyle bu maksat için Devletten alınacak arazi ile muadili kıymette olmak üzere trampa dahi edilebilir.

Tasfiye dolayısıyla elde kalan gayrimenkuller genel müdürlükçe satılır.

Bunlardan bidayeten döner sermayeye ithal edilmiş olanların devir kıymetleriyle satış bedelleri arasında fark hâsıl olursa fazlası döner sermayeye ilâve edilir, eksiki döner sermayeden indirilir.

Döner sermayeye ithal edilmemiş olanların satış bedelleri genel müdürlük bütçesine irat kaydolunur.

MADDE 22. — Döner sermayenin hesap dö-

nemi takvim yılıdır.

Döner sermayenin yıllık bütçesiyle döner sermayeden geçici olarak çalıştırılan çeşitli hizmetlilerin kadroları ve işletme, atelye ve depolarda ve hayvan bakımı işlerinde sürekli olarak çalıştırılan işçi, sanatkâr, şöför, makinist, arabacı, bekçi, çiftçi, bahçıvan, çamaşırı ve bu mahiyetteki diğer işçi ve ustaların kadroları Tarım Bakanının onaması ile yürürlüğe girer.

Müşterek hükümler

MADDE 23. — Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün merkez kadroları bağlı (1) sayılı cetvelde, işletmeler ve merkez atelyesinin kadroları da (2) sayılı cetvelde gösterilmiştir.

Genel Müdürlük maaşlı memurlarının emeklilikleri 3 . VI . 1930 tarihli ve 1683 sayılı Kanun ve ekleri, daimî hizmetlilerin emeklilikleri de 20 . V . 1942 tarihli ve 4222 sayılı Kanun hükümleri dairesinde yapılır.

MADDE 24. — Genel Müdürlük maaşlı memur ve daimî hizmetlilerinden emsallerine göre olağanüstü bir hizmet ve gayretleri görülen veya yaptıkları işin hususi ve mümtaz bir kıymeti bulunanlara Tarım Bakanlığı tarafından belirtilecek esaslar dairesinde ve yılda iki aylıkları tutarını geçmemek üzere Genel Müdürlükçe ikramiye verilebilir. Her yıl ikramiye verileceklerin sayılı kadro mevcudunun yarısını geçemez.

MADDE 25. — İşletmeler ile merkez atelyesine ait işlerin icaplarından olarak çalışma gün ve saatleri dışında devam etmesi zaruri görülen hizmetler için, memurlarla daimî hizmetlilerin mesai müddetlerinden fazla çalıştırılmalarına lüzum hâsıl olduğu takdirde işin mahiyeti ve devam müddeti Tarım Bakanlığınca tâyin edilmek suretiyle kendilerine döner sermayeden beher saat için maaş ve ücret tutarlarının binde onu nispetinde fazla çalışma ücreti verilir.

MADDE 26. — Genel Müdürlük kuruluşundaki işletme yerlerinde çalışan memurlar ve bunların aile fertleri genel müdürlüğe ait konutlarda genel müdürlük tarafından mahallî rayice uygun olarak takdir edilecek kira karşılığında barındırılabilirler. İşletme yerlerinde ikametleri işletme icabından olan çeşitli hizmetlerle sürekli işçiler ve bunların aile fertleri

işletme müdürlüğünün teklifi ve genel müdürlüğün muvafakatiyle genel müdürlüğe ait yerlerde parasız oturtulabilirler.

MADDE 27. — Genel müdürlükçe belirtilecek iş yerlerinde çalışan sürekli ve geçici işçilerle işletme merkezinden vazife ile uzakta bulunan ve iş başından ayrılmamak zorunda olan memur ve hizmetliler döner sermayeden parasız olarak yedirilir. Bu maddenin uygulanma tarzı ve verilecek yemeğin âzami bedeli her yıl başında Maliye ve Tarım Bakanlıklarınca birlikte belirtilir.

MADDE 28. — Genel müdürlük kuruluşundaki veznedar ve veznedar yardımcılara aylık tutarlarının % 15 - 25 ine kadar aylık kasa tazminatı verilebilir.

MADDE 29. — İşletme merkezine en çok beş kilometre uzaklıkta, işletmedeki memur, hizmetli ve sürekli işçi çocuklarının okuyabilecekleri bir ilkokul bulunmadığı takdirde idare, gerekli gördüğü yerlerde Tarım Bakanının tasvibiyle ve 22 . III . 1926 tarihli ve 789 sayılı Kanununun 6 ncı maddesi hükümleri dairesinde ilkokul açar. Başka işletmelerden getirilecek çocuklar için pansiyon da açılabilir.

Birinci fıkrada yazılı beş kilometrelik çevre içindeki okullarda okuyan çocukların gidiş ve dönüşleri idare taşıtları ile parasız sağlanır.

MADDE 30. — Genel Müdürlük ve işletmeleri kuruluşunda çalışan sürekli işçilerin işten doğma hastalıkları halinde bunlar iki ay müddetle, ücretleri yarım verilmek ve tedavi giderleri ve yol paraları idare tarafından ödenmek suretiyle, tedavi ettirilir. Bunların işten doğma kaza ve hastalık sebebiyle ölümleri halinde mirasçılara, mâlûl kalmaları halinde de kendilerine iki aylıktan bir yıllığa kadar ücretleri tutarınca tazminat verilir.

Bu madde hükümlerinin uygulanma tarzı Sağlık ve Sosyal Yardım ve Çalışma Bakanlıklarının mütalâası alındıktan sonra Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilir.

Genel Müdürlüğün İş Kanununa bağlı iş yerlerinde çalışan işçilerin iş kazaları, meslek hastalıkları ve analık hallerinde 27 . VI . 1945 tarihli ve 4772 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

MADDE 31. — Genel Müdürlük hukuk Müsaviri ve kadroya dâhil avukatı 2 . II . 1929 tarihli ve 1389 sayılı Kanun hükümlerinden faydalanırlar.

MADDE 32. — Bu kanun hükümleri gereğince yapılacak devirlerde gayrimenkullerin intikal, ifraz ve ferağ ve senetsizden tescil işlemleri ile devrin gerekli kıldığı sair işlemler ve belgeler Damga Resminden ve diğer her türlü resim ve harçlardan muaftır. Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün Katma Bütçe ve döner sermayesine ait bütün gayrimenkulleriyle Genel Müdürlüğün iş yerlerinde çiftçiye ait ziraat alât ve makinalarının yapılacak onarımlarından dolayı hiç bir vergi ve resim alınmaz.

MADDE 33. — Yüksek vasıflı bitki tohumları veya fidan üretme amacıyla kurulmuş, Tarım Bakanlığına bağlı ve ayrı sermaye ile idare edilen kurumlardan Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne geçmesi Tarım Bakanlığının teklifi ve Bakanlar Kurulunun kararıyla uygun görülenler bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları ve bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgelerle birlikte adı geçen Genel Müdürlüğe devredilir.

Devredilen malların değeri, Tarım ve Maliye Bakanlıkları ve Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil üç kişilik bir komisyon marifetiyle en son bilânço, yoksa defter kıymetlerine, bilânço veya defter kıymetleri bulunmadığı takdirde devir tarihi rayicine göre tesbit olunur.

MADDE 34. — Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü merkez ve işletmeler ve merkez atelyesi kuruluşlarında istihdam etmekte olduğu aylıklı memurları, ifası genel müdürlüğe ait bir iş için orada genel müdürlük kuruluşu ve münhal vazife bulunup bulunmamasıyla bağlı olmaksızın kadrodaki ödeneği ve Tarım Bakanlığının tasviibiyle dilediği yerde kullanabilir.

MADDE 35. — Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünün malları ve

döner sermayeye ait bütün kıymetler Devlet malı hükmünde olup bütün gayrimenkuller genel müdürlük adına tapuya tescil edilir.

Bu mallar ve kıymetler aleyhine suç işleyenler Devlet malları aleyhine suç işleyenler gibi ceza görürler.

MADDE 36. — 7 . I . 1938 tarihli ve 3308 sayılı Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu hakkındaki Kanun kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunla kurulan Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne;

a) 12 . II . 1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunun 4 ncu maddesi gereğince Tarım Bakanlığına verilen ödenekten 1939 mali yılı Bütçe Kanununun 26 ncı maddesi gereğince Zirai Kombinalar Dairesine tahsis edilmiş olan döner sermayenin;

b) 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun 43 ncü maddesine müsteniden muhtelif tarihlerde yine Zirai Kombinalar Dairesine tahsis edilmiş olan 9 844 567,01 lira sermayenin;

c) Rize Çay Fabrikası ile buna ait bütün tesisler hariç olmak üzere Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun;

Bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgelerle birlikte devredilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, Zirai Kombinalarca işletilmekte olan Hazineye ait arazi de aynı şekilde bu genel müdürlüğe devredilir.

(b) fıkrasındaki 9 844 567,01 lira Millî Korunma sermayesinden indirilerek her yıl Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenek ile kapatılır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna ait Rize Çay Fabrikası, işletmeye taallük eden para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, menkul ve gayrimenkul malları ve hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt borçları ilgili kayıt, defter ve belgelerle birlikte Tekel Genel Müdürlüğüne devredilmiştir. Bu devirlerde mal değerleri Maliye, Gümrük ve Tekel ve Tarım Bakanlıkları tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil üç kişilik bir komisyon

marifetiyle en son bilânço, yoksa defter kıymetlerine göre tesbit olunur. Bilânço veya defter kıymetlerinin bulunmaması halinde değerler sözü geçen komisyon tarafından doğrudan doğruya takdir edilir. Devir neticesinin sâfi tutarı Tekel Genel Müdürlüğü tarafından dört yılda ve dört eşit taksitte Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne ödenir.

27. III. 1940 tarih ve 3788 sayılı Çay, 20. V. 1942 tarih ve 4223 sayılı Kahve ve Çay İhisarı kanunları ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna verilmiş görev ve yetkiler Tekel Genel Müdürlüğüne geçmiştir.

GEÇİCİ MADDE 3. — Geçici birinci madde gereğince yapılacak devirlerde mal değerleri Maliye ve Tarım Bakanlıkları, Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil üç kişilik bir komisyon marifetiyle en son bilânço, yoksa defter kıymetlerine göre tesbit olunur. Bilânço veya defter kıymetlerinin bulunmaması halinde değerler sözü geçen komisyon tarafından doğrudan doğruya takdir edilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Zirai Kombinalar Dairesi Reisliği ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun daimî kadrolarında bulunanlardan bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğünde veya diğer Devlet daire ve müesseseleriyle 3659 sayılı Kanuna tâbi teşekkül ve kurumlardan birinde bir göreve tâyin edilmeyerek açıkta kalanlar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır.

A) Zirai Kombinalar dairesinde müstahdem olup 18. I. 1940 tarihli ve 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun değişik 6 nci maddesinin XII nci fıkrasına göre Memurin Kanunu hükümlerinden faydalananların açık aylıkları Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel

Müdürlüğü bütçesinden ödenir.

B) (A) fıkrası dışında bulunanlardan :

1 - Hizmet müddetleri üç yıldan fazla olanlara üç aylık ;

2 - Hizmet müddetleri bir yıldan üç yıla kadar olanlara iki aylık ;

3. Hizmet müddetleri bir yıldan az olanlara bir aylık ücret tutarları ödenerek alâkaları kesilir.

Bu ücretler defaten verilmeyip ay sonlarında ve birer aylık olarak ödenir. Bu suretle alâkaları kesilenlerden genel, katma ve hususi bütçeli dairelerde ve belediyelerde veya bunlara tâbi daire müessese ve teşekküllerde yahut 3659 sayılı Kanuna tâbi teşekkül ve müesseselerde aylıklı veya ücretli bir vazifeye tâyin olu- naulara ücretleri, tâyinlerinin tebliğ tarihine kadar verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Ankara'da Gazi Orman Çiftliği ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumu Ticari işletmeler müessesesinin durum ve idare şekli 1950 yılı içinde ayrı bir kanunla belirtilir. Ancak kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar bu çiftliğin ve ticari işletmeler müessesinin idaresi geçici olarak Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğüne sağlanır.

GEÇİCİ MADDE 6. — Bu kanunun yürürlüğünden evvel Zirai Kombinalar çiftliklerinde işten doğma kaza ve hastalık sebebiyle ölmüş bulunanların mirasçıları hakkında bir defaya mahsus olmak üzere bu kanunun 30 ncu maddesi hükümleri uygulanır.

MADDE 37. — Bu kanun 31. XII. 1949 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 38. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

BÜTÇE KOMİSYONUNUN DEĞİŞTİRİŞİ

Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumu Kanun tasarısı

MADDE 1. — Yurt çiftçiliğinin zirai verimini artırmak, istihsalini çeşitlendirmek ve mahsulün kalitesini yükseltmek amacıyla iyi tohumluk, damızlık ve fidan ihtiyacını sağlamak ve tarım alanında çiftçiye örneklik ve öğreticilik etmek üzere Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumu tesis edilmiştir.

Kurum, Tarım Bakanlığına bağlı ve tüzel kişiliği haiz olup bu kanun ile 17 . VI . 1938 tarihli ve 3460 sayılı Kanunun bu kanuna aykırı olmayan hükümlerine göre idare olunur.

Kurumun merkezi Ankara'dadır :

MADDE 2. — Tarım Bakanlığının bu kanun konusuna giren işlerde takip edeceği esaslara uygun olarak Kurumun yapacağı başlıca görevler şunlardır.

a) Yurt çiftçiliğinin tohum, damızlık ve fidan ihtiyacını sağlamak için çeşitli kaynaklardan yüksek vasıflı tohum, damızlık ve fidan tedarik ederek bunları kendi işletme ve müesseselerinde üretme ve bu işlerin gerektirdiği bütün faaliyetlerde bulunmak,

b) Üretim ve yetiştirme konusunda Tarım Bakanlığınca belirtilecek esaslar dairesinde bu işleri başarabilecek kurum ve çiftçilerle işbirliği yapmak,

c) Yüksek vasıflı, tohum, damızlık ve fidanları bedeli karşılığında çiftçiye dağıtmak,

d) İşletme ve müesseselerinde elde edilen mahsullerin kıymetlendirilmesi için gerekli ziraat sanatlarıyla uğraşmak,

e) Yapacağı işlerde çevresi çiftçilerine örneklik etmek,

f) Bu kanun konusuna giren işlerde öğretici mahiyette kurslar açmak ve gereken yayınları yapmak,

g) Atelye ve tamirhanelerinde kendi işlerine engel olmamak şartıyla çiftçilerin ziraat alet ve makinelerini bedeli karşılığında onarmak.

h) Çalışma konusuna giren işler için gerekli her türlü yapı ve tesisleri kurmak.

MADDE 3. — İkinci maddeye giren konulara ilişkin işlerde Tarım Bakanlığı, gerekli görürse doğrudan doğruya kuruma direktif verir.

Tarım Bakanlığı, kurumun bütün iş ve işlemlerini her zaman teftiş ettirebilir.

Madde 4. — Kurum, işletmelerinden elde ettiği iyi tohumluk, damızlık ve fidanları Tarım Bakanlığının belirteceği esaslar dairesinde peşin para veya taksitle yahut trampa suretiyle satar.

Tarım Bakanlığınca bu esasların belirtilmesinde kurumun umumi zarara uğramaması göz önünde bulundurulur. Lüzum ve zaruret halinde bir hesap devresi içinde umumi zararı intaç edecek mahiyette fiyat belirtmelerinde önceden Bakanlar Kurulu kararı alınması şarttır.

Bakanlar Kurulunca belirtilecek esaslara göre maliyetten aşağı yapılan satışlar yüzünden hâsıl olacak zarar ertesi yıl Tarım Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenekten karşılanır.

Kurumun taksitli satışlarında borçlulardan alınacak borç senetleri İera ve İflâs Kanununun 38'nci maddesinde yazılı vesika hükmündedir.

MADDE 5. — Kurumun yeniden işletme kurması veya mevcut yahut devralınmış işletmelerin tasfiyesi Tarım Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca verilecek kararlar olur.

İşletmeler Devletin hüküm ve tasarrufu veya özel mülkiyeti altında bulunan arazi üzerinde kurulur. Bu arazi ve varsa gerekli diğer gayrimenkuller 2 . VI . 1933 tarihli ve 2490 sayılı Kanunun 66'ncı maddesi uyarınca bedel takdiri suretiyle ve bedelleri sermayeye sayılmak üzere kuruma verilir.

Devlet arazisi bulunmayan yerlerde kurum ve işletmeleri için gerekli gayrimenkuller pazarlık suretiyle sağlanabilir. Ancak işletmenin içinde müteferrik durumda bulunan sahipli arazi parçaları lüzumu halinde Menafii Umumiye İstimlak kararnamesi hükümlerine göre alınabileceği gibi bu kabil arazi o işletmeye ait diğer arazi ile veya işletme dışında mevcut olup yukarıki esasa göre ve bedeli sermayeye sayılmak suretiyle bu maksat için Devletten alınacak arazi ile muadili kıymette olmak üzere trampa dahi edilebilir.

Tasfiye dolayısıyla elde kalan gayrimenkullerden arazi en son bilânço ve yoksa defter kıymetleri o da yoksa takdir edilecek bedelleri

ödenmiş sermayeden düşülerek Hazineye devredilir.

Arazi dışındaki gayrimenkuller kurumca satılır. Bunlardan kuruma devir kıymetleriyle satış bedelleri arasında fark olursa fazlası ödenmiş sermayeye ilâve edilir, eksikliği ödenmiş sermayeden indirilir.

MADDE 6. — Kurumun sermayesi (120 000 000) liradır.

Bu sermaye aşağıda yazılı unsurlardan teşekkül eder.

a) Bu kanun gereğince kuruma yapılacak devirlerin sâfi tutarı;

b) Geçici ikinci madde gereğince Tekel Genel Müdürlüğü tarafından yapılacak ödemeler;

c) Kurumun yıllık sâfi gelirinden bu madde gereğince yapılacak ilâveler;

d) Beşinci madde gereğince sermayeye yapılacak ilâveler;

e) Lüzum ve zaruret halinde Genel Bütçeden verilecek paralar;

Yıllık sâfi gelirin % 10 nu muhtemel zararlar karşılığı olarak genel sermayenin yarısına varıncaya kadar yedek sermaye teşkil etmek üzere ayrılır. Geriye kalan kısım genel sermayeye ilâve olunur. Genel sermaye tamamlandıktan sonra sâfi gelirin tümü yedek sermaye hesabına geçirilir.

Yedek sermayenin hangi hallerde ve ne şekilde kullanılacağı Tarım ve Maliye Bakanlıklarının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca belirtilir.

MADDE 7. — Kurum, Tarım Bakanlığının izniyle (15 000 000) lirayı geçmemek üzere Millî Bankalardan ödünç para almaya yetkilidir.

MADDE 8. — Kurumu, bir başkan ve dört üyeden müteşekkil bir yönetim kurulu idare eder. Ayrıca Genel Müdür, tabii üye sıfatıyla yönetim kuruluna ve oya katılır.

Başkanla iki üye Tarım Bakanının ve iki üye Maliye Bakanının teklifleri üzerine Bakanlar Kurulu kararıyla tâyin olunur.

Yönetim Kurulu Başkan ve üyeleri 3460 sayılı Kanunun 15 nci maddesinde yazılı vasıflara sahip olmakla beraber ayrıca Tarım Bakanlığı adaylarının Yüksek Ziraat ve Maliye Bakanlığı

adaylarından birinin Maliye ve diğerinin Ekonomi tahsili yapmış ve bu işlerle uğraşmış bulunmaları şarttır.

Yönetim Kurulu Başkan ve üyelerinin, Genel Müdür hariç, süreleri üç yıldır. Süreleri bitenlerin yeniden tâyinleri caizdir.

MADDE 9. — Kurumun bütün iş ve işlemleri Genel Müdürlük tarafından yürütülür. Genel Müdürlük, Genel Müdür ile iki Genel Müdür Yardımcısından tereküp eder.

MADDE 10. — Hükümetin 10 ncu maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 11. — Hükümetin 5 nci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

MADDE 12. — Bu kanun hükümleri gereğince yapılacak devirlerde gayrimenkullerin intikal, ifraz ve ferağ ve senetsizden tescil işlemleri ile devrin gerekli kıldığı sair işlemler ve belgeler ve kurumun çiftçi ile münasebetlerinde tanzim edilecek borç senetleri ile borç ödeme makbuzları Damga Resminden ve diğer her türlü resim ve harçlardan muaftır. Kuruma ait bütün gayrimenkulelr ile Kurum işletmelerinde çiftçiye ait ziraat alet ve makinalarının yapılacak onarımalarından dolayı hiçbir vergi ve resim alınmaz.

MADDE 13. — Hükümetin 11 nci maddesi aynıyle kabul edilmiştir.

GEÇİCİ MADDE 1. — Bu kanunla kurulan Devlet Üretme Çiftlikleri Kurumuna:

a) 12 . II . 1937 tarihli ve 3130 sayılı Kanunun 4 ncu maddesi gereğince Tarım Bakanlığına verilen ödenekten 1939 malî yılı Bütçe Kanununun 26 nci maddesi gereğince Zirai Kombinalar dairesine tahsis edilmiş olan döner sermayenin;

b) 18 . I . 1940 tarihli ve 3780 sayılı Millî Koruma Kanununun 43 ncu maddesine müsteniden muhtelif tarihlerde yine Zirai Kombinalar dairesine tahsis edilmiş olan (9 844 567, 01) lira sermayenin;

c) Rize Çay Fabrikasıyla buna ait bütün tesisler hariç olmak üzere Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun,

Bütün para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, işletmeden elde edilen gelir ve kıymetleri, menkul ve gayrimenkul malları, bütün hak ve menfaatleri ve her taahhüt ve borçları

bunlara mütaallik kayıt, defter ve belgelerle birlikte devredilmiştir.

Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Zirai Kombinalarca işletilmekte olan Hazineye ait arazi de aynı şekilde bu kuruma devredilir.

(b) fıkrasındaki (9 844 576,01) lira Millî Korunma sermayesinden indirilerek her yıl Maliye Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenek ile kapatılır.

GEÇİCİ MADDE 2. — Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna ait Rize Çay Fabrikası ve bu fabrikanın işletimesi, en geç 1950 yılı başına kadar, Tekel Genel Müdürlüğüne devrolunur.

Fabrika, işletmeye taallük eden para ve para hükmündeki kıymet ve alacakları, menkul ve gayrimenkul malları ve hak ve menfaatleri ve her türlü taahhüt ve borçları ilgili kayıt ve defter ve belgelerle birlikte Tekel Genel Müdürlüğüne devredilir. Bu devirlerde mal değerleri Maliye, Gümrük ve Tekel ve Tarım Bakanlıkları tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil üç kişilik bir komisyon marifetiyle en son bilânço yoksa defter kıymetlerine göre tesbit olunur. Bilânço veya defter kıymetlerinin bulunmaması halinde değerler sözü geçen komisyon tarafından doğrudan doğruya takdir olunur. Devir neticesinin sâfi tutarı Tekel Genel Müdürlüğü tarafından dört yılda ve dört eşit taksitte Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumuna ödenir.

27. III. 1940 tarih ve 3788 sayılı Çay, 20. V. 1942 tarih ve 4223 sayılı Kahve ve Çay İnhisarı kanunlarıyla Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumuna verilmiş görev ve yetkiler devir tarihine kadar Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumuna ve devir yapıldıktan sonra Tekel Genel Müdürlüğüne geçer.

GEÇİCİ MADDE 3. — Geçici birinci madde gereğince yapılacak devirlerde mal değerleri Maliye ve Tarım Bakanlıkları, Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumu tarafından tâyin edilecek birer kişiden müteşekkil üç kişilik bir komisyon marifetiyle en son bilânço yoksa defter kıymetlerine göre tesbit olunur.

Bilânço veya defter kıymetlerinin bulunmaması halinde değerler sözü geçen komisyon tarafından doğrudan doğruya takdir edilir.

GEÇİCİ MADDE 4. — Zirai Kombinalar Dairesi Reisliği ile Devlet Ziraat İşletmeleri Kurumunun daimî kadrolarında bulunanlardan bu kanununun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir ay içinde Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumunda veya diğer Devlet daire ve müesseseleriyle 3659 sayılı Kanuna tâbi teşekkül ve kurumlardan birinde bir göreve tâyin edilmeyerek açıkta kalanlar hakkında aşağıdaki hükümler uygulanır.

a) Zirai Kombinalar dairesinde müstahdem olup 18. I. 1940 tarihli ve 3780 sayılı Millî Korunma Kanununun değişik 6 nci maddesinin 12 nci fıkrasına göre Memurin Kanunu hükümlerinden faydalananların açık aylıkları Tarım Bakanlığı bütçesinden ödenir.

b) «a» fıkrası dışında bulunanlardan :

1 - Hizmet müddetleri üç yıldan fazla olanlara üç aylık,

2 - Hizmet müddetleri bir yıldan üç yıla kadar olanlara iki aylık,

3 - Hizmet müddetleri bir yıldan az olanlara bir aylık ücret tutarları Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumunca ödenerek alâkaları kesilir.

Bu ücretler defaten verilmeyip ay sonlarında ve birer aylık olarak ödenir. Bu suretle alâkaları kesilenlerden genel, katma ve hususi bütçeli dairelerde ve Belediyelerde veya bunlara tâbi daire, müessese ve teşekküllerde veyahut 3659 sayılı Kanuna tâbi teşekkül ve müesseselerde aylıklı veya ücretli bir vazifeye tâyin olanlara ücretleri tâyinlerinin tebliğ tarihine kadar verilir.

GEÇİCİ MADDE 5. — Ankara'da Gazi Orman Çiftliğinin durumu ve idare şekli 1950 yılı içinde ayrı bir kanunla belirtilir. Ancak kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar geçici olarak Devlet Üretim Çiftlikleri Kurumunca sağlanır.

Çiftliğin bu müddete ait bilânçosunda açık husulü halinde ertesi yıl Tarım Bakanlığı bütçesine bu miktarda yardım ödeneği konulur.

MADDE 14. — Bu kanun 1. IX. 1949 tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 15. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Tarım Komisyonu değiştirilişine bağlı cetveller

[1] SAYILI CETVEL

Devlet Üretme ve Yetiştirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü

D.	Kadro adı	Aded	Aylık	D.	Kadro adı	Aded	Aylık
	<i>Merkez</i>						
2	Genel müdür	1	125	7	Ekonomi ve dağıtma işleri müdürü yardımcısı	2	60
4	Genel müdür yardımcısı	1	90	6	Levazım işleri müdürü	1	70
3	Başmüşavir (Uzmanlık yeri)	1	100	8	Ayniyat muhasibi	1	50
4	Uzman müşavir (Uzmanlık yeri)	2	90	6	Özlük işleri ve evrak müdürü	1	70
5	Uzman müşavir (Uzmanlık yeri)	1	80	8	Özlük işleri ve evrak müdürü yardımcısı	1	50
4	Teftiş kurulu başkanı	1	90	3	Yapı işleri uzmanı (Y. mühendis veya Y. mimar uzmanlık yeri)	1	100
5	Müfettiş	1	80	7	Raportör	3	60
6	Müfettiş	2	70	9	şef	6	40
7	Müfettiş	2	60	10	şef	6	35
4	Hukuk müşaviri	1	90	11	Memur	7	30
5	Avukat	1	80	12	Memur	7	25
5	Tarla ziraati işleri müdürü	1	80	13	Memur	7	20
7	Tarla ziraati işleri müdürü yardımcısı	1	60	4	Genel saymanlık müdürü	1	90
5	Hayvancılık işleri müdürü	1	80	6	Genel saymanlık müdürü yardımcısı	1	70
7	Hayvancılık işleri müdürü yardımcısı	1	60	7	Merkez sorumlu saymanı	1	60
5	Bahçe kültürleri müdürü	1	80	10	Veznedar	1	35
7	Bahçe kültürleri müdürü yardımcısı	1	60	7	Saymanlık raportörü	1	60
5	Makine işleri müdürü	1	80	9	Saymanlık şefi	4	40
7	Makine işleri müdürü yardımcısı	1	60	10	Saymanlık şefi	4	35
5	Ekonomi ve dağıtma işleri müdürü	1	80	11	Saymanlık memuru	3	30
				12	Saymanlık memuru	3	25
				13	Saymanlık memuru	3	20

[2] SAYILI CETVEL

Devlet Üretim ve Yetirtirme Çiftlikleri Genel Müdürlüğü

D.	Kadro adı	Aded	Aylık	D.	Kadro adı	Aded	Aylık
	<i>İşletmeler ve Merkez Atelyesi</i>			11	Ambar memuru	15	30
				12	» »	15	25
4	Müdür (Uzmanlık yeri)	5	90	11	Memur	15	30
5	» » »	8	80	12	»	15	25
6	» » »	8	70	13	»	15	20
7	» » »	9	60	14	»	15	15
7	» yardımcısı	6	60	7	Sorumlu sayman	10	60
8	» »	6	50	8	» »	10	50
9	» »	8	40	9	» »	10	40
8	Şube şefi	15	50	11	Veznedar	10	30
9	» »	15	40	12	»	10	25
10	» »	20	35	13	»	10	20
6	Veteriner veya zooteknist	3	70	11	Sorumlu saymanlık memuru	6	30
7	» » »	3	60	12	» » »	8	25
8	» » »	4	50	13	» » »	8	20
8	Fidanlık uzmanı	5	50	14	» » »	8	15
9	» »	5	40	4	Merkez atelyesi müdürü (Uzmanlık yeri)	1	90
8	Makina ekipleri şefi	6	50	6	Merkez atelyesi müdür yardımcısı	1	70
9	» » »	8	40	6	Sorumlu sayman	1	70
10	» » »	8	35	10	Veznedar	1	35
11	» » »	8	30	11	Sorumlu saymanlık memuru	2	30
9	Ayniyat memuru	10	40	12	» » »	2	25
10	» »	10	35	13	» » »	2	20
11	» »	10	30				
10	Ambar memuru	15	35				